

2023-2027

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU CENTRUM INICJATYW WIEJSKICH

Łobez, maj 2025 r.

Fundusze Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Spis treści

Wstęp	3
Rozdział 1. Charakterystyka partnerstwa lokalnego	4
Rozdział 2. Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR	9
Rozdział 3. Partycypacyjny charakter LSR	12
Rozdział 4. Analiza potrzeb i potencjału LSR	17
Rozdział 5. Spójność, komplementarność i synergia	32
Rozdział 6. Cele i wskaźniki	39
Rozdział 7. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru	44
Rozdział 8. Plan działania	46
Rozdział 9. Plan finansowy LSR	47
Rozdział 10. Monitoring i ewaluacja	48
Wykaz wykorzystanej literatury	50
Załącznik nr 1 do LSR: Cele i przedsięwzięcia	51
Załącznik nr 2 do LSR: Plan działania	52
Załącznik nr 3 do LSR: Budżet LSR	55
Załącznik nr 4 do LSR: Plan wykorzystania budżetu LSR	56

Wstęp

Szanowni Państwo –

Z satysfakcją przedstawiam Państwu Lokalną Strategię Rozwoju Stowarzyszenia Centrum Inicjatyw Wiejskich, w ramach której po raz pierwszy realizowane będą działania finansowane z dwóch funduszy:

1. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej, podejście LEADER,
2. EFS+.

Strategia została napisana dla obszaru gmin powiatu łobeskiego, który jest spójny terytorialnie, społecznie i gospodarczo oraz posiada wspólne tło historyczno-kulturowe.

Lokalna Strategia Rozwoju będzie realizowana przy wykorzystaniu narzędzia o nazwie Rozwój Lokalny Kierowany Przez Społeczność Lokalną (RLKS), który zakłada, że to obywatele diagnozują, planują i realizują działania na rzecz swojej społeczności – rozwój jest więc stymulowany przez obywateli, w sposób oddolny.

Niniejszy dokument powstał w wyniku kilkumiesięcznej pracy, w którą byli zaangażowani przedstawiciele trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego obszaru, na którym działa Stowarzyszenie Centrum Inicjatyw Wiejskich, stanowiące Lokalną Grupę Działania.

Opracowana strategia koncentruje się wokół trzech celów, które przedstawiają kierunki rozwojowe na najbliższe lata, wybrane przez przedstawicieli władz lokalnych, stowarzyszeń, przedsiębiorców oraz mieszkańców powiatu łobeskiego. Cele oraz przedsięwzięcia wynikają z pracy społeczności lokalnej na warsztatach, z analizy potrzeb i potencjałów oraz badań ankietowych i są odpowiedzią na rzeczywiste potrzeby mieszkańców zidentyfikowane podczas spotkań konsultacyjnych.

Zachęcam Państwa do zaangażowania się w realizację zapisanych przedsięwzięć i pomysłów w naszej Lokalnej Strategii Rozwoju. Tylko wspólnymi siłami możemy osiągnąć założone w Strategii cele rozwojowe. Poprzez wspólne zaangażowanie w aktywny sposób wpłyniemy na rozwój Ziemi Łobeskiej i podniesienie jakości życia jej mieszkańców.

Prezes Stowarzyszenia

Lokalna Grupa Działania Centrum Inicjatyw Wiejskich

Grażyna Zaremba - Szuba

Rozdział 1. Charakterystyka partnerstwa lokalnego:

Nazwa: Centrum Inicjatyw Wiejskich

Nazwa skrócona: CIW

Status prawny: Stowarzyszenie

Data wpisu do KRS: 06.05.2008 r.

Numer KRS: 0000305390

Lokalna Grupa Działania Centrum Inicjatyw Wiejskich (dalej: LGD, LGD CIW) działa od 2008 r. w formie stowarzyszenia „specjalnego” (jego członkami – poza osobami fizycznymi – są także osoby prawne, a nadzór nad działalnością LGD sprawuje Marszałek Województwa). LGD działa na terenie powiatu łobeskiego (woj. zachodniopomorskie), łącząc potencjały sektora społecznego, gospodarczego i publicznego. Głównym celem LGD CIW jest **działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju powiatu łobeskiego** (w tym opracowanie i realizacja Lokalnych Strategii Rozwoju, dalej: LSR).

Lokalna Grupa Działania Centrum Inicjatyw Wiejskich powstała z inicjatywy ówczesnego Burmistrza Łobza - Pana Ryszarda Soli - oraz lokalnej liderki i działaczki społecznej, późniejszej Dyrektorki Biura LGD - Pani Bożeny Zareckiej - przy współudziale władarzy pozostałych gmin wchodzących w skład LGD (Węgorzyno, Dobra, Radowo Małe, Resko) i ich mieszkańców. Głównym kryterium zastosowanym przy doborze gmin wchodzących w skład LGD były granice powiatu łobeskiego, a co za tym idzie również bliskość geograficzna, **spójność społeczna i gospodarcza, a także wspólne tło historyczno-kulturowe**.

W miesiącach listopad-grudzień 2007 roku gminy chcące działać na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w ramach podejścia LEADER podjęły uchwały intencyjne o członkostwie w Lokalnej Grupie Działania Centrum Inicjatyw Wiejskich. Kolejnym etapem formalizacji Stowarzyszenia było zebranie założycielskie, które odbyło się dnia 10 stycznia 2008 roku w Łobzie. W zebraniu założycielskim uczestniczyło 64 członków założycieli. W chwili obecnej **Centrum Inicjatyw Wiejskich zrzesza 157 osób i podmiotów** reprezentujących sektor publiczny, gospodarczy i społeczny (stan na dzień: 15.05.2023 r.).

W celu przystąpienia do opracowania i realizacji nowej LSR na okres 2023-2027(29) po raz kolejny w marcu 2022 roku wszystkie gminy, a także Powiat Łobeski solidarnie podpisały List Intencyjny, w którym zadeklarowały dalszą współpracę w ramach LGD Centrum Inicjatyw Wiejskich.

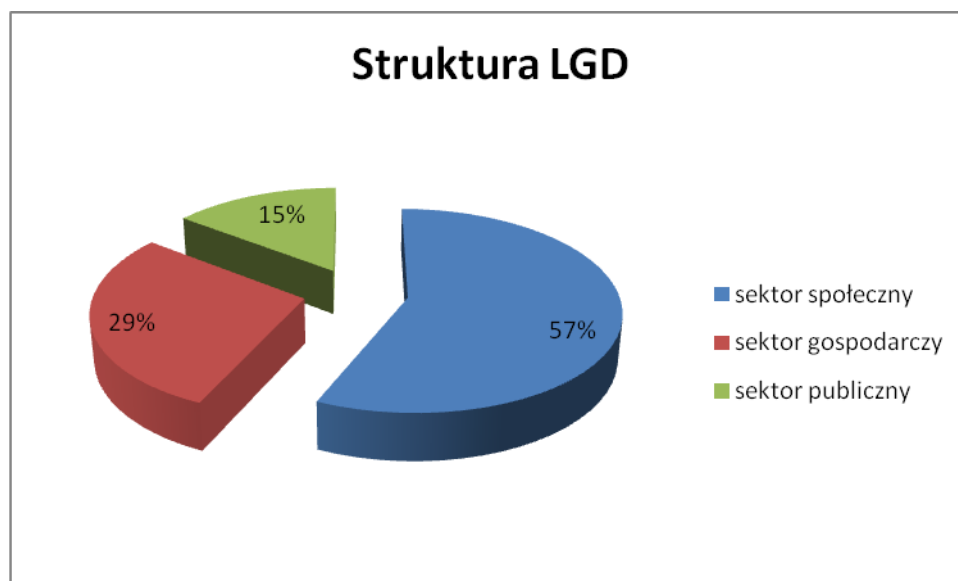
Do tej pory **LGD CIW realizowała dwie LSR**: na lata 2007-2013 i na lata 2014-2020(23) w ramach podejścia Leader/RLKS. **Dzięki temu na obszarze powiatu udało się do tej pory sfinansować 145 operacji o łącznej wartości około 8 mln zł¹**. Wsparcie ze środków LGD było kierowane do przedsiębiorców (planujących założenie i prowadzących już swoją działalność gospodarczą), sektora publicznego (gminy, instytucje kultury) oraz organizacji pozarządowych, społecznych. **15 lat doświadczeń** w procesie budowania lokalnego partnerstwa i współpracy międzysektorowej stanowi bardzo cenny zasób, który będzie wykorzystywany na każdym etapie opracowania i wdrażania niniejszej Strategii.

Wśród członków LGD CIW znajdziemy osoby i podmioty **tworzące skład reprezentatywny dla obszaru powiatu łobeskiego**. Członkami LGD są podmioty publiczne, przedsiębiorcy, lokalne organizacje pozarządowe i poszczególni mieszkańcy obszaru, bez dominacji jakiegokolwiek grupy interesu. W składzie partnerstwa są także przedstawiciele grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji

¹ Stan na dzień 31.12.2022 r. LSR na lata 2014-2020(23) jest wciąż realizowana.

LSR – tj. domy i centra kultury, szkoły, kluby sportowe i organizacje pozarządowe działające na rzecz dzieci i młodzieży. Struktura LGD kształtuje się następująco:

Struktura LGD

Źródło: Opracowanie własne

Partnerstwo wielosektorowe ma niebagatelny wpływ na niwelowanie głównych problemów, z jakimi borykają się osoby młode, seniorzy, a także osoby z grup w niekorzystnej sytuacji, zdefiniowane na podstawie wywiadów, badania ankietowego oraz analizy SWOT wypracowanej z mieszkańcami podczas spotkań konsultacyjnych. Zebrane w ten sposób informacje stanowią podstawę do konstruowania planów działań na kolejny okres.

W swojej działalności LGD CIW bazuje na **siedmiu zasadach podejścia Leader** – oddolność, terytorialność, partnerstwo, wielosektorowość, sieciowanie, innowacyjność i współpraca. Ważną cechą partnerstwa jest także otwartość na nowych członków i ich pomysły (**inkluzywność**). Wszystkie decyzje podejmowane są kolegiałnie, demokratycznie, a każdy członek LGD ma wpływ na działalność całego partnerstwa. LGD CIW stale podejmuje działania na rzecz animacji lokalnego partnerstwa – z biegiem lat zwiększała się liczba członków stowarzyszenia i instytucji partnerskich. Wyraźnie wzmocniła się też współpraca i zaangażowanie poszczególnych członków we wdrażanie LSR. LGD planuje wspierać te pozytywne efekty poprzez tworzenie warunków do dalszego zacieśniania więzi między lokalnymi partnerami (np. spotkania animacyjne, wymiana doświadczeń, integracja członków LGD, wsparcie dla realizacji operacji partnerskich pomiędzy podmiotami z obszaru LSR, działania informacyjno-promocyjne ujęte w Planie komunikacji).

Jedną z naczelnych zasad funkcjonowania LGD CIW jest także poszanowanie praw podstawowych i **zasada niedyskryminacji** – w partnerstwo i działania aktywizacyjne LGD włączani są wszyscy chętni, niezależnie od wieku, płci, rasy, przekonań religijnych, czy stopnia fizycznej sprawności. Do tej pory LGD zapewniała też preferencje punktowe dla wnioskodawców z grup defaworyzowanych (kobiety, osoby młode, osoby starsze i osoby z niepełnosprawnościami) albo operacji, które są im dedykowane. Dzięki temu możliwe są działania z zakresu włączenia społecznego i wyrównywania szans między różnymi grupami mieszkańców obszaru LSR.

Wsparcie LSR ma także przyczyniać się do **zrównoważonego rozwoju i ochrony cennych zasobów przyrodniczych**. LGD CIW zachęca i propaguje wśród mieszkańców wykorzystanie rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska naturalnego (usługi turystyczne i rekreacyjne z poszanowaniem

środowiska: termomodernizacja, OZE, retencja). W LSR zaplanowano też specjalne przedsięwzięcie poświęcone ochronie zasobów przyrodniczych i kulturowych obszaru.

Większość kluczowych decyzji podejmowana jest na **Walnych Zebraniach Członków**, gromadzących wszystkie osoby i podmioty zaangażowane w działalność LGD. Bieżącą działalnością stowarzyszenia kieruje wieloosobowy **Zarząd**, w skład którego wchodzi przedstawiciele sektora publicznego, gospodarczego i społecznego. Podobnie **Rada** – organ odpowiedzialny za wybór operacji do finansowania ze środków LSR – stanowi gremium skupiające osoby o różnych interesach i doświadczeniach. Jej skład jest jednak zawsze dobierany w taki sposób, aby ani władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu, nie kontrolowała procesu podejmowania decyzji. Nadzór nad prawidłową działalnością LGD CIW pełni **Komisja Rewizyjna** jako organ kontroli wewnętrznej. Dodatkowo, **nadzór** nad funkcjonowaniem LGD pełni też Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego.

Szczegółowe zasady funkcjonowania LGD CIW określają następujące dokumenty:

1. **Statut** – określa cele i sposoby działania LGD, wskazuje poszczególne organy i zakres ich zadań oraz zasady członkostwa w LGD CIW. Statut jest przyjmowany i zmieniany uchwałami Walnego Zebrania Członków (WZC);
2. **Regulamin Rady** – opisuje szczegółowe zasady działania Rady (w tym wyboru operacji), sposób powoływania i odwoływania członków oraz zasady dotyczące zachowania bezstronności w ocenie wniosków. Regulamin Rady przyjmuje i zmienia Walne Zebranie Członków.
3. **Regulamin Zarządu** – doprecyzowuje tryb działania tego organu oraz zakres uprawnień jego członków. Za uchwalenie i zmiany tego dokumentu odpowiada Zarząd.
4. **Regulamin Komisji Rewizyjnej** – wskazuje szczegółowe zasady prowadzenia kontroli i nadzoru nad działalnością LGD CIW. Regulamin ten jest zatwierdzany i aktualizowany przez Komisję Rewizyjną.
5. **Regulamin Biura** – określa strukturę i zadania Biura LGD CIW jako organu pomocniczego. Uchwalenie i zmiany tego regulaminu należą do kompetencji Zarządu.

Dzięki tak określonym zasadom działania oraz wieloletniemu doświadczeniu, LGD CIW posiada odpowiednie **mechanizmy w zakresie zarządzania**, które gwarantują zdolność do realizacji kolejnej LSR. Wiedza i doświadczenie osób pełniących funkcje w organach stowarzyszenia, jak również w biurze LGD odpowiadają zakresowi merytorycznemu LSR. Najlepszym potwierdzeniem tego faktu jest to, że pozytywnie wypadła ewaluacja zewnętrzna i kontrole stopnia wdrożenia LSR, dokonywane okresowo przez Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego (UMWZ).

Ponadto, LGD CIW posiada doświadczenie w realizacji **projektów partnerskich** w ramach poddziałania 19.3 Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020:

1. Projekt Współpracy „Strefy Aktywności Społecznej” (SAS) – kwota dofinansowania 40.000,00 zł - projekt realizowany w roku 2018 w ramach poddziałania 19.3 „Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania”, realizowany przez 7 lokalnych grup działania z województwa zachodniopomorskiego. Partnerzy projektu: LGD Gryflandia, LGD Centrum Inicjatyw Wiejskich, LGD Pojezierze Razem, LGD Powiatu Świdwińskiego, LGD Siła w Grupie, LGD Partnerstwo w Rozwoju, LGD Środkowopomorska Grupa Działania. Celem projektu było wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich, poprzez aktywizację społeczną w oparciu o wytworzoną w ramach projektu infrastrukturę.
2. Projekt Współpracy „Małe Inwestycje Lokalnej Aktywności” (MILA) – kwota dofinansowania 58.500,00 zł - projekt realizowany w roku 2021 w ramach poddziałania 19.3 „Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania”, realizowany przez 4 lokalne

grupy działania z województwa zachodniopomorskiego. Partnerzy projektu: LGD Gryflandia, LGD Centrum Inicjatyw Wiejskich, LGD Pojezierze Razem, LGD Powiatu Świdwińskiego. Celem projektu było utworzenie małych inwestycji lokalnej aktywności w celu stworzenia warunków do integracji i aktywizacji mieszkańców na obszarze gmin lokalnych grup działania województwa zachodniopomorskiego.

3. Projekt Współpracy „Polsko-Szwedzkie Dni Przedsiębiorczości” (PSDP) – kwota dofinansowania – 143.280,00 zł. - projekt realizowany w roku 2019 w ramach poddziałania 19.3 „Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania” , realizowany przez 6 lokalnych grup działania z województwa zachodniopomorskiego. Partnerzy projektu: LGD Gryflandia, LGD Centrum Inicjatyw Wiejskich, LGD Dolnoodrzańska Inicjatywa Rozwoju Obszarów Wiejskich, LGD Powiatu Świdwińskiego, LGD Siła w Grupie, LGD Partnerstwo w Rozwoju. Celem projektu było wsparcie przedsiębiorstw lokalnych w rozwoju rynku zbytu, promocja lokalnych produktów i usług na arenie międzynarodowej oraz stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości na terenach objętych LSR. Celem projektu było podniesienie wiedzy i kwalifikacji lokalnych przedsiębiorców, promocja lokalnych usług oraz lokalnej przedsiębiorczości polsko-szwedzkiej.

Dodatkowo, członkowie LGD realizowali następujące projekty partnerskie:

1. Projekt realizowany przez Łobeski Dom Kultury i Schwabische Jugendbildungs und Begegnungsstätte Babenhausen ze środków Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu POMERANIA; Tytuł projektu: „Musik verbindet Menschen Und Kulturen – ein trinatinales Jugendprojekt”, 2020 r.; kwota dofinansowania - 25.000,00 zł,
2. Projekt realizowany przez Łobeski Dom Kultury i Schwabische Jugendbildungs und Begegnungsstätte Babenhausen ze środków Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu POMERANIA; Tytuł projektu: „Realizacja filmu z projektu „Muzyka łączy ludzi i kultury – trójnarodowy projekt muzyczny dla młodzieży”, 2020 r.; kwota dofinansowania - 3.000,00 zł,
3. Projekt realizowany przez Łobeski Dom Kultury i Prohner Schalmeyen e.V. ze środków Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu POMERANIA; Tytuł projektu: „Polsko-niemiecko-łotewskie tradycje wielkanocne – Deutsh-polnisch-Letticche Osterbräuche” 2022 r.; kwota dofinansowania – 30.902,40 zł
4. Projekt realizowany przez Łobeski Dom Kultury i Wieker Blasmusik e.V. z środków Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu POMERANIA; Tytuł projektu: „75 lat Łobeskiej Orkiestry Dętej – 75 Jahre Lobez Blasorchester” 2022 r.; kwota dofinansowania – 66.711,00 zł

Przez 15 lat funkcjonowania udało się także pozyskać **dodatkowe środki finansowe (poza LSR)**, dzięki którym możliwa była realizacja następujących projektów:

- 1) Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (Priorytet 3 - Aktywni obywatele), 2017 r. - "Parki Twórczości Społecznej - Wzmacnianie kompetencji społecznych w grupie liderów wsi Gminy Łobez poprzez utworzenie miejsc aktywności i integracji społecznej na bazie wiejskich parków” – kwota dofinansowania – 89.459,39 zł
- 2) Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich, 2016 r. – organizacja szkolenia pt. "ABC Przedsiębiorczości - działalność gospodarcza w praktyce i teorii” – kwota dofinansowania – 13.100,00 zł
- 3) Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich, 2018 r. - konferencja pn. "Rozwój obszarów wiejskich poprzez aktywność i twórczość społeczną". – kwota dofinansowania – 14.124,82 zł
- 4) Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich, 2019 r. - „Wyjazd studyjny dla 50 liderów jako katalizator aktywności społecznej na rzecz rozwoju obszarów wiejskich” – kwota dofinansowania – 12.426,07 zł
- 5) Zadanie publiczne realizowane ze środków Powiatu Łobeskiego „Aktywny senior Powiatu Łobeskiego w 2018 roku” – kwota dofinansowania – 20.000,00 zł
- 6) Zadanie publiczne realizowane ze środków Powiatu Łobeskiego „Aktywny senior Powiatu

- Łobeskiego w 2019 roku”. – 20.000,00 zł
- 7) Zadanie publiczne realizowane ze środków Powiatu Łobeskiego „Aktywny senior Powiatu Łobeskiego w 2021 roku”. – 30.000,00 zł
 - 8) Zadanie publiczne realizowane ze środków Powiatu Łobeskiego „Aktywny senior Powiatu Łobeskiego w 2022 roku” – kwota dofinansowania 35.000,00 zł
 - 9) Zadanie publiczne realizowane ze środków Powiatu Łobeskiego „Powierzenie realizacji zadania publicznego w zakresie prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej powiatu łobeskiego w 2016 r.” w okresie od 01 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2016 r. – kwota dofinansowania 64.020,00 zł
 - 10) Zadanie publiczne realizowane ze środków Powiatu Łobeskiego. „Powierzenie realizacji zadania publicznego w zakresie prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej powiatu łobeskiego w 2017 r.” w okresie od 02 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2017 r. – kwota dofinansowania 64.020,00 zł
 - 11) Zadanie publiczne realizowane ze środków Powiatu Łobeskiego „Powierzenie realizacji zadania publicznego w zakresie prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej powiatu łobeskiego w 2019 r.” w okresie od 01 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. – kwota dofinansowania 64.020,00 zł
 - 12) Zadanie publiczne realizowane ze środków Powiatu Łobeskiego „Powierzenie realizacji zadania publicznego w zakresie prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej Powiatu Łobeskiego w 2020 r.” w okresie od 01 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2020 r. – kwota dofinansowania 64.020,00 zł
 - 13) Zadanie publiczne realizowane ze środków Powiatu Łobeskiego. „Powierzenie realizacji zadania publicznego w zakresie prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej oraz świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego na terenie Powiatu Łobeskiego w 2021 roku” w okresie od 01 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2021 r. – kwota dofinansowania 64.020,00 zł
 - 14) Zadanie publiczne realizowane ze środków Powiatu Łobeskiego. „Powierzenie realizacji zadania publicznego w zakresie prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej oraz świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego na terenie Powiatu Łobeskiego w 2022 roku” w okresie od 01 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2022 r. – kwota dofinansowania 64.020,00 zł

Łącznie stanowi to ogromną **wartość dodaną** LGD i nie byłoby możliwe, gdyby obsługę środków LSR powierzono np. administracji publicznej. Na przestrzeni kilkunastu lat działania widać wyraźnie zachodzące zmiany – powstają nowe organizacje pozarządowe i grupy nieformalne, poprawia się oferta wspólnego spędzania czasu wolnego, wzrasta liczba projektów partnerskich (w tym międzysektorowych), znacznie poprawiła się współpraca i komunikacja pomiędzy osobami i podmiotami zrzeszonymi w LGD, rośnie aktywność przedstawicieli wszystkich sektorów (publicznego, gospodarczego i społecznego). Kolejna LSR będzie dalej wpierać te procesy i wykorzystywać dotychczasowe pozytywne efekty.

Rozdział 2. Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR:

LGD CIW obejmuje swoim zasięgiem wszystkie gminy powiatu łobeskiego w województwie zachodniopomorskim, czyli **gminy: 1. Dobra, 2. Łobez, 3. Radowo Małe, 4. Resko i 5. Węgorzyno**. Dodatkowo, członkiem LGD jest także Powiat Łobeski.

Tabela nr 1. Powierzchnia i ludność obszaru LSR:

Gmina:	Powierzchnia [km ²]	Ludność wg. GUS na 2020 r. [os.]	Gęstość zaludnienia [os/km ²]
Dobra	116	4 038	34,8
Łobez	227	13 267	58,3
Radowo Małe	181	3 337	18,5
Resko	285	7 470	26,2
Węgorzyno	256	6 463	25,2
Powiat łobeski:	1 065	34 575	32,5

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Obszar LSR jest spójny przestrzennie, obejmuje 1065 km² i na koniec 2020 r. zamieszkiwało go 34.575 osób. Średnia gęstość zaludnienia wyniosła 32,5 osób/km².

Mapa obszaru LGD CIW:

Źródło: Wikimedia Commons.

Położony jest w **centralnej części województwa**, z daleka od pasa nadmorskiego i dróg szybkiego ruchu. Zaklasyfikowany został (pod względem przynależności do krain geograficznych Polski) jako pas pojezierzy. Bardziej szczegółowy podział autorstwa Jerzego Kondrackiego wskazuje, że na obszarze objętym działaniem LGD występują 3 mezoregiony: Wysoczyzna Łobeska, Pojezierze Drawskie oraz Pojezierze Ińskie². Obszar LGD znajduje się w zlewni Regi. Na terenie tym występuje ponad 20 jezior, z których największym jest jezioro Woświn, położone w gminie Węgorzyno (o powierzchni ponad 800 ha). **Obszary chronione obejmują niecałe 3% powierzchni obszaru LGD**, co jest wynikiem znacznie poniżej średniej dla województwa zachodniopomorskiego (21,7%) i Polski (32,5%). Na analizowanym obszarze występuje **7 obszarów cennych przyrodniczo**, w tym: Iński Park Krajobrazowy (gm. Węgorzyno), rezerwat: Źródłiskowe Zbocza (gm. Węgorzyno), Mszar nad jeziorem Piaski i Mszar koło Starej Dobrzycy (gm. Resko), obszar ptasi sieci Natura 2000 „Ostoja Ińska” (gm. Dobra, gm. Radowo Małe, gm. Węgorzyno, gm. Łobez) oraz obszary siedliskowe sieci Natura 2000: „Brzeźnicka Węgorza” (gm. Węgorzyno) i „Dorzecze Regi” (gm. Węgorzyno, gm. Łobez, gm. Radowo Małe, gm. Resko). Wśród gmin wchodzących w skład LGD CIW największy udział w powierzchni mają parki krajobrazowe (2,57%), w przypadku rezerwatów i użytków ekologicznych odsetek ten wynosi poniżej 0,3% całkowitej powierzchni. Największy udział obszarów chronionych w powierzchni gminy występuje w przypadku gminy Węgorzyno (11,19%), w pozostałych gminach odsetek ten jest znikomy i nie przekracza 0,5%.

Obszar LGD jest identyfikowany jako obszar silnych więzi lokalnych i poczucia wspólnej tożsamości wśród mieszkańców³, jednakże trapią go **liczne problemy społeczno-gospodarcze**.

Na całym obszarze LGD CIW będą wdrażane w latach 2023-2027 **oba fundusze**, składające się na budżet LSR: środki Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej (**PS WPR**, dawniej: PROW) oraz środki Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (**EFS+**, w ramach programu Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego⁴).

Obszar LGD jest najmniej liczny wśród wszystkich powiatów województwa, a **liczba mieszkańców systematycznie spada**. Jednocześnie pogarsza się też struktura wiekowa mieszkańców (zwiększa się liczba osób starszych). Największą bolączką jest jednak **odpływ osób młodych**, które nie widzą tu dla siebie perspektyw. Od lat dużym problemem pozostaje też bezrobocie i duży zasięg korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców.

Jest to pokłosie **problemów na rynku pracy**. Na obszarze LGD nie ma wielkich przedsiębiorstw, czy rozległych stref inwestycyjnych/przemysłowych, a w strukturze wyraźnie dominują mikroprzedsiębiorstwa, które zatrudniają nie więcej niż 9 osób. Lokalna gospodarka nie ma też żadnej wyraźnej specjalizacji – ze względu na duże odległości między obszarem LGD a największymi miastami, tutejsi przedsiębiorcy zapewniają mieszkańcom różnorodne produkty i usługi, potrzebne w codziennym życiu (sklepy, małe usługi, hurtownie i zaopatrzenie, czas wolny itp.).

Ogólnie **poziom rozwoju przedsiębiorczości na terenie LGD jest niski** (wyraźnie mniejszy niż średnio w województwie czy kraju), a spadająca liczba mieszkańców tylko pogarsza perspektywy lokalnego biznesu. M.in. dzięki działaniom LGD CIW udało się w poprzednich latach pobudzić sektor usług turystyczno-rekreacyjnych, które mogą uzupełniać dochody mieszkańców. Wymaga to jednak ciągłej **poprawy atrakcyjności turystycznej**, która przyciąga tu odwiedzających.

² Szerzej: Jerzy Kondracki, „Podstawy regionalizacji fizycznogeograficznej”, PWN, 1969 r., Warszawa.

³ Powiat łobeski powstał dopiero w 2002 r. (3 lata po reformie administracyjnej), w wyniku protestów lokalnych mieszkańców i władz samorządowych. Zmiana granic administracyjnych wymagała poważnej mobilizacji społecznej i scalała we wspólnej walce mieszkańców wszystkich gmin członkowskich.

⁴ Priorytet FEPZ.06 Fundusze Europejskie na rzecz aktywnego Pomorza Zachodniego, działanie FEPZ.06.14 Aktywna integracja na obszarach objętych Lokalną Strategią Rozwoju.

Specyficznym problemem obszaru LSR są liczne miejscowości, w których funkcjonowały dawniej Państwowe Gospodarstwa Rolne (**PGR**). Koncentrują się w nich liczne problemy, które wymagają zarówno dużych nakładów inwestycyjnych (np. na poprawę jakości przestrzeni publicznych), jak i prób ponownego włączenia społecznego mieszkańców. Część z nich charakteryzuje „syndrom wyuczonej bezradności”, przenoszony na kolejne pokolenia, który zniechęca do udziału w jakichkolwiek formach aktywizacji. Stąd innowacyjne podejście LGD CIW do tego problemu i połączenie środków PS WPR i EFS+ w LSR, stymulujących włączenie społeczne. Ze środków PS WPR planujemy najpierw odpowiednio doposażyć i przygotować miejsca i przestrzenie, w których następnie prowadzone będą działania na rzecz włączenia społecznego mieszkańców (zarówno ze środków PS WPR, jak i EFS+). Zaproponowanie mieszkańcom nowych aktywności w odświeżonych przestrzeniach powinno wzbudzić zainteresowanie nawet wśród osób z grup trudnych do aktywizacji.

Skalę zagrożenia i kumulacji problemów w powiecie potwierdzają też ustalenia instytucji wyższego rzędu – wszystkie gminy powiatu łobeskiego zostały uznane za zagrożone trwałą marginalizacją (przez Ministerstwo ds. Rozwoju) i zaliczone do Specjalnej Strefy Włączenia w województwie zachodniopomorskim (przez UMWZ).

Główne wnioski z przeprowadzonych spotkań konsultacyjnych i badań ankietowych wskazują, iż w proces rozwoju powiatu i ograniczania skali negatywnych trendów muszą włączyć się wszyscy mieszkańcy – samorządy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i pojedynczy obywatele. Mimo rozbieżnych interesów, zawsze do tej pory udawało się **znaleźć porozumienie** między nimi na forum LGD. Łatwiej o kompromis, gdy łączą nas jasno sformułowane cele, wypracowane w toku rozmów i dyskusji z mieszkańcami. Także środki LGD, aby przyniosły oczekiwane rezultaty, muszą wspierać każdy z sektorów – publiczny, gospodarczy i społeczny. Ostatecznie odbiorcami wszystkich tych działań są bowiem mieszkańcy powiatu łobeskiego.

Rozdział 3. Partycypacyjny charakter LSR:

Partycypacyjny charakter LSR należy rozumieć jako szereg działań/metod, którymi posługuje się LGD zarówno na etapie tworzenia, jak i później wdrażania LSR. Tylko strategia dobrze skonsultowana z mieszkańcami może być sprawnie wdrażana, bo odpowiada na autentyczne i aktualne problemy oraz potrzeby.

Informacje o kształcie nowej perspektywy finansowej i pracach nad nową LSR były **przekazywane mieszkańcom na bieżąco od 2022 r.** Był to stały punkt posiedzeń Zarządu, ostatnich warsztatów refleksyjnych i jeden z obszarów ewaluacji zewnętrznej, przeprowadzonej w 2022 r. W miarę pojawiania się założeń PS WPR i programu Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego (FEdPZ) pracownicy Biura i Zarząd LGD przekazywali nowe informacje kluczowym interesariuszom – członkom LGD, dotychczasowym wnioskodawcom i beneficjentom, ale także osobom, które dopiero nawiązywały kontakt z LGD CIW.

Na stronie internetowej LGD umieszczone zostały kluczowe dokumenty związane z nową perspektywą finansową oraz informacje o prowadzonych **konsultacjach społecznych**. Dodatkowe informacje przekazywano też drogą mailową do gmin, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i mieszkańców. Wnioski i opinie mieszkańców były gromadzone przy okazji różnych spotkań i wydarzeń lokalnych przez ponad rok. Swoje pomysły można też było zgłaszać do Biura LGD.

LSR została wypracowana przy aktywnym zaangażowaniu i udziale lokalnej społeczności **na każdym kluczowym etapie jej tworzenia**, poczynając od diagnozy obszaru, poprzez wyznaczenie celów, przedsięwzięć i wskaźników, planu działania, a skończywszy na planie komunikacji. Do opracowania LSR wykorzystano dane zebrane za pomocą następujących metod partycypacyjnych:

1. **Konsultacje za pośrednictwem strony internetowej** www.lobez.org. na potrzeby przygotowania LSR. Tutaj na bieżąco przez cały okres tworzenia strategii zamieszczano informacje dotyczące postępów w tworzeniu LSR oraz realizowanych metod partycypacyjnych z lokalną społecznością. Zamieszczono ankietę, która mogła być wypełniana on-line. Na stronie zaproszono mieszkańców do zgłaszania swoich pomysłów/ inicjatyw oraz opiniowania dotychczasowych prac.
2. **Spotkania konsultacyjne** połączone z wywiadami zogniskowanymi (fokusami) – odbyło się 5 spotkań (na terenie każdej gminy odbyło się 1 spotkanie) w dniach: 22.09.2022 r. w Łobzie i Węgorzynie, 23.09.2022 r. w Dobrej, Radowie Małym i w Resku. Wśród uczestników byli przedstawiciele sektorów społecznego, gospodarczego i publicznego i przedstawiciele różnych grup interesu: przedstawiciele JST, młodzieży, sołtysów, przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedsiębiorców. Na spotkaniach konsultowano diagnozę obszaru, analizę SWOT oraz cele i wskaźniki. Zgłoszono także propozycje do planu komunikacji i zasad monitoringu. Łącznie na spotkaniach przekazano 58 uwag, spośród których większość została uwzględniona. Odrzucono jedynie propozycje, które były niezgodne z zakresem PS WPR i/lub EFS+ (np. poprawa stanu dróg, dofinansowanie ochrony zdrowia). Wyniki analiz przeprowadzonych podczas spotkań zostały wykorzystane w diagnozie obszaru oraz celach i wskaźnikach
3. **Badania ankietowe** mieszkańców obszaru - od sierpnia 2022 r. do maja 2023 roku przeprowadzono badanie mieszkańców obszaru LGD. Do udziału w badaniu zaproszeni zostali wszyscy mieszkańcy, reprezentujący różne sektory i grupy interesu. Podstawowym celem badania była diagnoza i analiza postaw i opinii mieszkańców w tematach kluczowych dla prawidłowej konstrukcji nowej lokalnej strategii rozwoju. Ankiety były dystrybuowane on-line przez: stronę internetową www.lobez.org, facebooka, sms i e-mail z linkiem do ankiety wysłane

do członków LGD i osób, które korzystały z doradztwa w Biurze LGD, oraz w wersji papierowej podczas lokalnych imprez. Główne wnioski z badania to:

- 1) Na terenie LGD brakuje oferty oraz miejsc dla ludzi młodych,
- 2) Znikoma oferta kulturowa,
- 3) Konieczna poprawa zaplecza edukacyjnego (zajęcia pozaszkolne, rozwijające zainteresowania i zdolności dzieci i młodzieży, szkoły języków obcych),
- 4) Należy finansować działania związane z rozwojem przedsiębiorczości i tworzeniem nowych miejsc pracy,
- 5) Należy postawić na rozwój turystyki na obszarze LSR z poszanowaniem środowiska (baza noclegowa, gastronomiczna),
- 6) Konieczne jest inwestowanie w infrastrukturę sportową, turystyczną, rekreacyjną i kulturową,
- 7) Kino, basen, kawiarnie, kręgielnia, bilard, bawialnie dla dzieci itp. miejsca spędzania czasu wolnego – zdecydowanie odczuwane braki wśród mieszkańców,
- 8) Według ankietowanych najbardziej wykluczone grupy z życia społecznego na terenie LGD to: dzieci, młodzież i osoby młode do 25 roku życia, dodatkowo respondenci wyraźnie wskazali dwie grupy osób w niekorzystnej sytuacji (osoby niepełnosprawne oraz osoby poszukujące pracy/bezrobotne).
- 9) Wsparcie LGD powinno się koncentrować głównie na:
 - Aktywizacji i integracji społeczności lokalnej,
 - Rozwoju ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury,
 - Rozwoju turystyki,
 - Rozwoju przedsiębiorczości,
 - Ochronie zasobów przyrodniczych i kulturowych.
4. **Zespół roboczy** – składający się z członków Zarządu, Pracowników biura, przedstawicieli Rady i Komisji Rewizyjnej pracował w sposób ciągły. Zespół roboczy opracowywał zagadnienia związane z określeniem w strategii: charakterystyki obszaru, partycypacyjności w LSR, diagnozy obszaru, celów i wskaźników, sposobu wyboru i oceny operacji oraz sposobu ustanawiania kryteriów wyboru, planu działania, planu komunikacji oraz monitoringu i ewaluacji.
5. **Wywiady indywidualne** - prowadzone przez pracowników Biura i członków Zarządu z mieszkańcami i reprezentantami lokalnych instytucji, firm i organizacji, wykonywane przy okazji innych zadań. Temat oczekiwań odnośnie nowej LSR oraz obszarów, na których powinna się ona koncentrować, był wielokrotnie poruszany w indywidualnych rozmowach przedstawicieli LGD i mieszkańców. Dzięki takim wywiadam udało się pogłębić rozeznanie co do potrzeb osób młodych oraz zapotrzebowania na interwencje z zakresu EFS+ na obszarze LSR.
6. **Fiszki projektowe** – podmioty, które wyraziły zainteresowanie dotacjami ze środków LSR zostały poproszone o skonkretyzowanie swoich pomysłów w formie fiszek projektowych. Pozwoliły one na lepsze zrozumienie potrzeb lokalnych oraz dostosowanie celów, budżetu i wskaźników LSR do prawdziwych oczekiwań i możliwości finansowych kluczowych interesariuszy.
7. **Punkt konsultacyjny w Biurze LGD** – przez cały okres przygotowywania strategii mieszkańcy obszaru LGD mieli możliwość pozyskania informacji bądź zgłoszenia uwag Lokalnej Strategii Rozwoju. W trakcie spotkań omawiano diagnozę obszaru, analizę SWOT oraz cele i wskaźniki. Pracownicy Biura przyjmowali również propozycje do planu komunikacji i zasad monitoringu.
8. **Konsultacje społeczne projektu LSR** – w dniach 20.05.2023 r.-27.05.2023 r. konsultacjom poddano projekt Lokalnej Strategii Rozwoju. Projekt został rozesłany drogą e-mail do Zarządu, Rady, Komisji Rewizyjnej oraz zwykłych członków LGD CIW. Na stronie internetowej oraz na facebooku zamieszczono informację o możliwości konsultacji dokumentu w Biurze LGD Centrum Inicjatyw Wiejskich. Konsultacje stacjonarne w Biurze były możliwe codziennie w godzinach pracy Biura w okresie 20.05.2023 r. - 27.05.2023 r. Konsultacjom podlegał cały dokument ze

szczególnym ukierunkowaniem na cele, budżet i wskaźniki LSR, a także kanały komunikacji pomiędzy LGD i mieszkańcami obszaru.

Łącznie zorganizowano **7 spotkań** poświęconych wyłącznie nowej LSR, przy okazji 1 lokalnego wydarzenia konsultowano najważniejsze, wypracowane podczas spotkań założenia. Zebrano **95 ankiet** i **15 fiszek** projektowych.

W proces tworzenia LSR włączyły się podmioty publiczne (powiat, gminy, instytucje kultury, szkoły, ośrodki pomocy społecznej), przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe (w tym OSP, KGW, kluby i zespoły sportowe) i sami mieszkańcy. Dzięki temu udało nam się zebrać **opinie reprezentatywne dla całej społeczności**, stanowiące kompromis pomiędzy oczekiwaniami mieszkańców, a możliwościami nowej LSR.

Wszystkie wykorzystane metody konsultacji ze społecznością lokalną na każdym etapie tworzenia LSR były **adekwatne** do potrzeb społeczności i wynikały z wieloletniego doświadczenia LGD CIW w komunikowaniu się mieszkańcami powiatu łobeskiego. Materiał był prezentowany możliwie zrozumiale i w sposób przystępny, co pozwoliło mieszkańcom przekazać dużo informacji zwrotnych.

Wszystkie uwagi i propozycje zgromadzone w procesie konsultacji społecznych zostały przeanalizowane przez zespół roboczy. Możliwość wprowadzenia zmiany była oceniana pod kątem zgodności z obowiązującymi przepisami i wytycznymi dla LSR oraz spójności wewnętrznej LSR. Odmowa wprowadzenia korekty wynikała najczęściej z faktu istnienia odpowiedniego zapisu w prezentowanych projektach, niezgodności z zasadami programowymi albo brakiem wystarczających środków w budżecie LSR.

Kluczowe wnioski z konsultacji społecznych, wykorzystane w procesie tworzenia LSR:

1. Wsparcie LGD powinno się koncentrować na osobach młodych – są kluczowym zasobem na przyszłość.
2. Wsparcie osób starszych jest prowadzone systemowo przez inne podmioty, nie ma konieczności powielania pomocy ze strony LGD, należy skupić się na uzupełnieniu oferty.
3. Na obszarze LGD występują grupy osób w niekorzystnej sytuacji (osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie oraz osoby poszukujące zatrudnienia), na rzecz których należy przyjąć rozwiązania wspierające np. dedykowane tym grupom lub dodatkowo punktowane w kryteriach oceny.
4. Na obszarze nie ma małych rolników i prawie nie ma „prawdziwej agroturystyki”, prowadzonej przez aktywnych rolników – większość to po prostu obiekty noclegowe (pokoje, kwatery) położone na wsi.
5. Na terenie powiatu brakuje atrakcyjnej infrastruktury i oferty rekreacyjno-turystycznej – potrzebne jest wsparcie żeby przyciągnąć turystów.
6. Obszar LGD posiada swoje dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze, o które należy dbać – jest to potencjał dla rozwoju turystyki.
7. Proces włączenia społecznego będzie utrudniony przez braki w wyposażeniu i dostępności przestrzeni publicznych (np. świetlic wiejskich, bibliotek itp.), szczególnie pod kątem zajęć dla dzieci i młodzieży.
8. Szczególnym wyzwaniem będzie aktywizacja osób z dawnych PGR (osoby poszukujące pracy) – potrzebne są nowe, niestosowane dotąd zachęty.

Na podstawie zebranych treści **wypracowano najistotniejsze części LSR** dotyczące podziału środków budżetowych, planowanych wskaźników realizacji LSR oraz planowanych działań komunikacyjnych, skierowanych do lokalnej społeczności. Doprecyzowano diagnozę obszaru; uzupełniono projekt analizy SWOT wypracowanej przez zespół roboczy oraz wprowadzono dodatkowe elementy, zgłoszone przez mieszkańców; stworzono listę grup osób w niekorzystnej sytuacji, a także przeformułowano pierwotne

brzmienie celów i przedsięwzięć wybierając tym samym drogę **specjalizacji Lokalnej Strategii Rozwoju** ukierunkowanej na najbardziej newralgiczną grupę społeczną jaką są osoby młode do 25 roku życia.

Etap tworzenia strategii to dopiero początek włączania mieszkańców w proces realizacji strategii. Stowarzyszenie zaplanowało również działania, które za pomocą metod partycypacyjnych będą angażować społeczność w proces samej realizacji LSR (w szczególności w ramach procesu aktualizacji i ewaluacji LSR).

Wysoki poziom zaangażowania mieszkańców w tworzenie LSR pozwala oczekiwać, że również na etapie jej wdrażania aktywność społeczności lokalnej będzie duża. LGD zamierza **podtrzymywać zainteresowanie mieszkańców** systematycznie informując o każdym etapie wdrażania LSR, biorąc pod uwagę poszczególne grupy docelowe:

1. **Strona internetowa:** utrzymanie i aktualizowanie strony internetowej oraz profilu na portalu społecznościowym. Poza zamieszczaniem postów i artykułów z aktualnymi informacjami będziemy robić to w sposób innowacyjny, np. poprzez organizację konkursów, głosowań, eventów organizowanych on-line (z nagrodami), które poprzez formę rozrywkową pomogą nam przekazać informacje dotyczące działania LGD i wdrażania LSR. Są to metody szczególnie preferowane przez ludzi młodych, jednakże wśród seniorów, członków OSP, KGW, sołtysów, czy członków rad sołeckich także są powszechnie stosowane.
2. **Baza danych teleadresowych:** członków LGD, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, sołtysów i rad sołeckich, przedstawicieli JST, instytucji kultury, instytucji działających na rzecz osób w trudnej sytuacji, zawierające adresy mailowe i numery telefonów, do których będą docierały aktualne informacje wysyłane przez pracowników biura LGD. Ten kanał komunikacji jest szczególnie preferowany przez pracowników JST, przedsiębiorców, członków organizacji pozarządowych, sołtysów i członków rad sołeckich, członków rad gmin.
3. **Spotkania informacyjne i konsultacyjne:** będą odbywały się szczególnie przed ogłoszeniem lub w trakcie trwania konkursów, mając na celu przybliżenie mieszkańcom zasad udzielania wsparcia. Na spotkanie każdorazowo zostaną zaproszeni przedstawiciele różnych sektorów i grup interesu. Taka forma komunikacji jest preferowana szczególnie przez seniorów, przedstawicieli JST, instytucji kultury, instytucji działających na rzecz osób w trudnej sytuacji społecznej, przedstawicieli organizacji pozarządowych. Spotkania będą mogły być transmitowane poprzez stronę na portalu społecznościowym lub poprzez np. internetowe komunikatory video. Do seniorów (osób po 60 roku życia) chcemy dotrzeć również poprzez udział w spotkaniach uniwersytetów trzeciego wieku i innych stowarzyszeń skupiających seniorów (np. w formie wykładu dotyczącego możliwości realizowania projektów dla seniorów w ramach wdrażania LSR). Do ludzi młodych (do 25 roku życia) dotrzemy również w sposób bezpośredni dzięki współpracy z lokalnymi szkołami np. uczestnicząc w lekcjach wychowawczych czy szkolnych wydarzeniach.
4. **Stoiska informacyjne na lokalnych wydarzeniach:** stanowią bardzo efektywny sposób przekazywania informacji, ponieważ w jednym czasie, w jednym miejscu gromadzi się duża liczba mieszkańców obszaru, reprezentująca różne sektory i grupy interesu. W miarę możliwości wydatkowania środków w ramach Zarządzania LSR, LGD zorganizuje wydarzenia dla społeczności lokalnej, zgodne z zdefiniowanymi potrzebami i grupami docelowymi (np. festyn, spływ kajakowy, rajd nordic walking, rajd rowerowy). Taka forma komunikowania jest szczególnie preferowana przez organizacje pozarządowe np. KGW, OSP, kluby sportowe, które mogą prezentować swoją działalność na tego typu wydarzeniach. Wydarzenia będą mogły być transmitowane poprzez stronę na portalu społecznościowym lub np. internetowe komunikatory video.

5. **Badania ankietowe** mieszkańców obszaru: podczas spotkań informacyjnych, konsultacyjnych, wydarzeń lokalnych i wszelkich innych wydarzeniach organizowanych przez LGD, uczestnicy mogą zostać poproszeni o wypełnienie ankiety na potrzeby monitoringu i ewaluacji. Będzie to narzędzie, dzięki któremu uzyskamy informacje o prawidłowości działań LGD i ewentualnych obszarach, które wymagają poprawy.
6. **Warsztaty i szkolenia praktyczne:** efektywna komunikacja nie może sprowadzać się tylko i wyłącznie do przekazywania informacji. Osoby zainteresowane działaniem w partnerstwie z LGD oraz chcące skorzystać ze wsparcia LGD będą mogły na warsztatach/szkoleniach podzielić się swoją wiedzą, doświadczeniem, celami, zadaniami, zasobami, ale również będą miały możliwość uświadomienia sobie wspólnej odpowiedzialności za realizację Lokalnej Strategii Rozwoju. LGD natomiast będzie miało możliwość wykorzystać informacje od uczestników w celu bardziej efektywnego sposobu komunikowania założeń i wdrażania LSR.
7. **Komunikaty prasowe/promocyjne:** stworzymy stałą bazę lokalnej prasy, rozgłośni radiowych, telewizji, telewizji internetowej, również gmin, powiatu, sołectw, instytucji zajmujących się pomocą osobom w trudnej sytuacji, instytucji zajmujących się rynkiem pracy, do których będą wysyłane krótkie informacje o bieżących działaniach zrealizowanych i planowanych do zrealizowania z prośbą o ich bezpłatną publikację.

Szczegółowy opis planowanych działań zawiera Plan komunikacji. W przypadku braku skuteczności powyższych metod będą stosowane inne, które będą mogły pomóc w realizacji Planu komunikacji np. płatne ogłoszenia w lokalnej prasie, spoty reklamowe.

Bardzo ważną rolę w realizacji LSR będą odgrywać partnerzy, którymi głównie będą organizacje pozarządowe oraz gminy. Współpraca i partnerskie relacje między poszczególnymi członkami LGD są kluczowe dla osiągnięcia celów LSR.

Zarówno na etapie tworzenia, jak i realizacji LSR uwzględniono zasady horyzontalne określone w art. 9 rozporządzenia 2021/1060 – prawa podstawowe, równość, niedyskryminację i poszanowanie środowiska naturalnego.

Rozdział 4. Analiza potrzeb i potencjału LSR:

Obszar LSR – powiat łobeski – położony jest w środkowej części województwa zachodniopomorskiego. Kluczowym ośrodkiem w skali obszaru jest miasto Łobez (siedziba władz powiatowych), w którym mieszka 9,8 tys. osób, czyli 28% całej ludności obszaru LSR. Powiat składa się z 5 gmin, spośród których 4 mają status gmin miejsko-wiejskich, a jedna – wiejskiej (gmina Radowo Małe).

Niestety obszar ten wyróżnia się bardzo niekorzystnie na tle regionu i Polski. Dręczą go problemy demograficzne, gospodarcze i społeczne, a ich kumulacja jest tak duża, że **wszystkie gminy wchodzące w skład CIW zostały wskazane jako zagrożone trwałą marginalizacją**.

Istotne znaczenie dla zrozumienia specyfiki powiatu łobeskiego ma jego położenie oraz historia z okresu PRL. Jak już wspomniano, obszar LGD CIW położony jest w centralnej części województwa, około godziny drogi (70-80 km) samochodem od nadbałtyckich plaż (głównej atrakcji turystycznej województwa) i około 20-50 km od Pojezierza Drawskiego (obszaru najczęściej odwiedzanego przez turystów poza pasem nadmorskim).

Jedną z głównych bolączek i trudności rozwojowych obszaru jest położenie z dala od głównych szlaków komunikacyjnych: przez powiat przebiega jedna linia kolejowa (Szczecin-Trójmiasto), ale nie ma żadnej drogi szybkiego ruchu (najwyższą klasę ma kilkukilometrowy odcinek drogi krajowej 20, biegnący w południowej części obszaru). Sprawia to, że obszar LGD jest **zagrożony wykluczeniem transportowym**. Najbliżej położone lotniska znajdują się w Goleniowie (port regionalny), Gdańsku i Poznaniu (porty średnie). Zaś najbliższym hubem lotniczym jest Berlin, do którego można dojechać z terenu powiatu łobeskiego w zaledwie 2,5 godziny (ponad dwa razy szybciej niż do Warszawy).

Powiat łobeski znajduje się na tzw. Ziemiach Odzyskanych, które zostały włączone do Polski po 1945 r. W dużej mierze determinuje to jego obecne uwarunkowania. Powstały tu liczne Państwowe Gospodarstwa Rolne (**PGR**), w których zatrudniano mieszkańców przenoszonych i przenoszących się tutaj po drugiej wojnie światowej. Istniały tu także spore zakłady pracy, spółdzielnie rolnicze, czy drobne zakłady rzemieślnicze. Trudny okres transformacji ustrojowej był dla tutejszych mieszkańców szczególnie dotkliwy – wielu z nich straciło pracę, źródła dochodu i perspektywy na przyszłość. Echa tamtych wydarzeń wciąż widać w odniesieniu do niskiego poziomu aktywności społecznej i obywatelskiej, niskiego poziomu zaufania, niechęci do współpracy czy niewielkiego poziomu prywatnej przedsiębiorczości. Miejscowości popegeerowskie niekorzystnie wyróżniają się też w zakresie stanu technicznego budynków i estetyki tutejszych terenów publicznych. Wiele osób mieszkających w miejscowościach, w których niegdyś funkcjonowały PGR-y wciąż poszukuje zatrudnienia. Mieszkańcy ci stanowią największy odsetek osób korzystających z pomocy społecznej (grupa osób w niekorzystnej sytuacji).

Szansą na poprawę sytuacji bytowej mieszkańców byłoby **wsparcie dla tworzenia nowych lokalnych firm oraz rozwoju już istniejących przedsiębiorstw**. Na terenie powiatu łobeskiego poziom rozwoju przedsiębiorczości jest niski i wyraźnie odstaje od średniej krajowej czy wojewódzkiej. Na każde 10 tysięcy mieszkańców działało tu w 2021 r. 1032 podmioty wpisane do rejestru REGON (w Polsce średnio 1276, w województwie zachodniopomorskim – 1454), a wśród nich 739 osób prowadziło własną działalność gospodarczą (średnia dla kraju: 909, dla województwa: 1074).

Lokalna gospodarka w większości **opiera się na mikroprzedsiębiorstwach i działalnościach, które angażują samych właścicieli**. W ostatnich latach wręcz wzrósł odsetek firm prowadzonych przez osoby fizyczne, a także udział mikroprzedsiębiorstw w powiatowej strukturze zatrudnienia.

Tabela nr 2. Podmioty w rejestrze REGON na terenie powiatu łobeskiego w latach 2016-2022.

Podmioty w rejestrze REGON na terenie powiatu łobeskiego	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	878	871	889	926	1 005	1 032	-
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	66	70	82	84	75	77	89
jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	77	78	70	50	47	62	65
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców	625	610	627	657	716	739	-
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	29	32	33	36	40	43	-
udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w liczbie podmiotów gospodarki narodowej ogółem [%]	71,2	70,0	70,5	71,0	71,2	71,6	71,5
udział podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących do 9 osób w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON [%]	95,5	95,6	95,9	96,3	96,5	96,7	96,7

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Dane w tabeli wskazują też na **rosnące znaczenie lokalnego sektora pozarządowego**. Dzięki wieloletniej pracy z zakresie aktywizacji mieszkańców i całych społeczności, wyraźnie wzrosła liczba NGO funkcjonujących na terenie powiatu. Szczególnie istotna jest działalność tradycyjnych organizacji wiejskich – zrzeszeń i klubów sportowych, ochotniczych straży pożarnych (OSP) i kół gospodyń wiejskich (KGW). Rosnące zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne i działalność społeczną, wraz z bogatym doświadczeniem LGD w budowaniu międzysektorowych partnerstw, będą kluczowymi potencjałami w procesie wdrażania LSR.

Na obszarze LSR na koniec 2021 r. mieszkało 34 094 osoby, a powiat łobeski od lat pozostaje najmniej licznym pod względem ludności powiatem województwa zachodniopomorskiego. Co gorsza, liczba osób mieszkających na tym obszarze zmniejsza się nieprzerwanie od 2010 r., kiedy to wynosiła 38,5 tys. osób. Wynika to zarówno z ujemnego przyrostu naturalnego, jak i ujemnego salda migracji. **Wieloletni trend depopulacji** jest szczególnie groźny i świadczy o poważnych strukturalnych problemach obszaru LSR.

Sytuacja jest tak zła, że **powiat łobeski był najszybciej wyludniającym się w całym kraju w 2022 r.** (pod względem odsetka ubytku ludności). Zahamowanie procesu odpływu mieszkańców jest więc krytyczną potrzebą obszaru LSR.

Tabela nr 3. Ludność powiatu łobeskiego w latach 2016-2021.

Ludność powiatu łobeskiego [osoby]	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem	37 638	37 401	37 104	36 696	34 575	34 094
w wieku przedprodukcyjnym	6 842	6 745	6 600	6 438	6 195	6 073
w wieku produkcyjnym	23 440	23 083	22 703	22 162	20 258	19 859
w wieku poprodukcyjnym	7 356	7 573	7 801	8 096	8 122	8 162
razem wiek nieprodukcyjny [osoby]	14 198	14 318	14 401	14 534	14 317	14 235
udział osób w wieku nieprodukcyjnym w ludności ogółem [%]	37,72	38,28	38,81	39,61	41,41	41,75

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Depopulacja prowadzi do **zmniejszania się potencjału demograficznego, ale także gospodarczego i ograniczenia wpływów budżetowych lokalnych samorządów**. Utrudnia to znacznie prowadzenie jakiegokolwiek polityki rozwojowej – coraz trudniej jest pokryć bieżące koszty, a tym bardziej - inwestować poważne środki finansowe w modernizację czy rozbudowę firmy albo placówki kulturalnej. Skoro grono klientów/odbiorców będzie w kolejnych latach tylko maleć.

Kluczową potrzebą obszaru LSR, na której CIW planuje skoncentrować swoje wsparcie w kolejnym okresie strategicznym, jest zapewnienie niezbędnych środków finansowych, które pozwolą na **wyrównanie jakości życia mieszkańców**, w stosunku do obszarów sąsiednich. Działanie to będzie prowadzone na kilku płaszczyznach: wsparcie lokalnej przedsiębiorczości, dotacje na poprawę dostępu do obiektów infrastruktury publicznej, oraz działania sprzyjające włączeniu społecznemu. Pozwoli to choć częściowo zniwelować niekorzystne efekty problemów gospodarczych wywołanych przez wydarzenia ostatnich lat: pandemię, zerwane łańcuchy dostaw i przymusowe przestoje w różnych sektorach gospodarki, inflację, kryzys energetyczny, zmiany w przepisach podatkowych.

Wraz z ubytkiem mieszkańców pogarsza się też ich struktura demograficzna. Obszar powiatu łobeskiego dotknięty jest problemem **starzenia się społeczeństwa** – z każdym rokiem rośnie procentowy udział seniorów, a osób młodych – maleje. O ile w 2015 r. odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym wynosił 18,3%, to w roku 2021 spadł do 17,8%. Jeszcze wyraźniej zmienił się odsetek osób w wieku poprodukcyjnym – w 2015 r. wynosił 18,6%, a sześć lat później aż 23,9%. Na koniec 2021 r. na terenie powiatu mieszkało więc już wyraźnie więcej osób starszych, niż młodych.

Problem ten został już dawno dostrzeżony, a na terenie powiatu łobeskiego podjęte **zostały liczne działania na rzecz poprawy jakości życia osób starszych** i aktywizacji środowisk seniorskich. Funkcjonuje tu m.in. Zakład Opiekuńczo-Lecznicy, Dom Pomocy Społecznej oraz otwarte w styczniu 2023 roku Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne. W każdej gminie funkcjonują przychodnie lekarskie, a w Łobzie i w Resku osoby starsze mogą również skorzystać z porad specjalistów. Ponadto w gminie Łobez i Resko zostały utworzone Centa Usług Społecznych (CUS), które w swojej ofercie mają wiele usług skierowanych w stronę seniorów (taksówka dla seniora, usługi opiekuńcze i rehabilitacyjne, wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego i wspomagającego, pomoc sąsiedzka, posiłek dla seniora, Kluby Seniora itp.). Na obszarze LSR działają również organizacje pozarządowe, które w swoich działaniach przewidują opiekę nad osobami starszymi, które wymagają pomocy („Stowarzyszenie Tacy Sami”, Fundacja Pasja).

W każdej gminie powiatu łobeskiego działają **grupy/koła senioralne**, wspierane przez poszczególne gminy. Zaś LGD CIW jest bezpośrednio zaangażowane w prace na rzecz seniorów od 2018 r., corocznie

realizując zadanie publiczne pt. „**Aktywny Senior Powiatu Łobeskiego**” na zlecenie Powiatu Łobeskiego. W ramach każdej edycji zadania osoby starsze z terenu całego powiatu mogą brać udział w cyklicznych aktywnościach, obejmujących np. warsztaty prozdrowotne, warsztaty rękodzielnicze, wyjazdy kulturalne i krajoznawcze, a także wyjazdy na basen połączone z aqua-aerobikiem.

Dzięki wieloletniej współpracy z lokalnymi seniorami LGD CIW dobrze poznało potrzeby i oczekiwania tej grupy mieszkańców. Te doświadczenia oraz informacje uzyskane od mieszkańców w toku konsultacji społecznych pozwalają stwierdzić, że **osoby starsze mają zapewniony wyraźnie poprawiający się dostęp do oferty kulturalnej i społecznej**. Jedynym zgłaszanym brakiem w istniejącej już ofercie działań skierowanych do seniorów jest brak środków finansowych na realizację działań z zakresu warsztatów związanych z kultywowaniem dziedzictwa kulturowego: warsztaty kulinarne – tradycyjne potrawy i wypieki, warsztaty rękodzielnicze – frywolitka, haft, makaty, itp., warsztaty muzyczne – pieśni i taniec ludowy. W związku z powyższym LGD CIW tak zaplanowała przedsięwzięcia, że działania tego typu będą mogły być finansowane ze środków PS WPR w ramach przedsięwzięcia 2.3.

Wedle danych GUS na koniec 2021 r. obszar LSR zamieszkiwało 6 073 osoby w wieku do lat 17. Szczegółowa struktura wieku mieszkańców pozwala zaś **oszacować liczbę osób do 25 roku życia na 8,8 tys. w 2021 r.**, jednak liczba ta ciągle się zmniejsza. Dzieci i młodzież szkolna korzystają z lokalnego systemu opieki i edukacji, starsza młodzież i studenci – muszą często wyjechać poza teren powiatu łobeskiego w celu kontynuacji edukacji. Na terenie powiatu łobeskiego zgłaszane są przez mieszkańców pewne potrzeby w tym zakresie. W toku konsultacji społecznych wskazywano, że zmniejsza się oferta lokalnych szkół ponadpodstawowych (co wymusza częstsze dojazdy poza obszar powiatu już wśród 15-16-latków). Poważną bolączką są także trudności w dojeździe gdziekolwiek z najmniejszych miejscowości (także do przedszkoli, szkół i uczelni) ze względu na brak albo nieliczne połączenia transportem publicznym.

Ofertę spędzania czasu wolnego wśród najmłodszej grupy mieszkańców zapewniają m.in. lokalne kluby sportowe, Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze i Ochotnicze Straże Pożarne, kółka zainteresowań/hobbystyczne, domy kultury i biblioteki, a także szkoły i świetlice wiejskie w ramach zajęć pozalekcyjnych. Podstawowym problemem, który łączy te wszystkie podmioty jest brak wystarczających środków na modernizację i doposażenie w nowoczesne sprzęty (np. ICT).

Nakłady na uatrakcyjnienie zajęć dla dzieci i osób młodych pozwolą także **ponownie zachęcić tą grupę do wspólnych aktywności**, które nie mogły się odbywać w pandemii (wydarzenia, zawody, konkursy, przeglądy, rajdy, obozy itp.). W każdym roku na terenie powiatu łobeskiego funkcjonuje około 40 grup artystycznych prowadzonych przy domach kultury, klubach i świetlicach. Większość ich uczestników to dzieci i młodzież szkolna. W ostatnich latach drastycznie spadła jednak liczba osób biorących udział w wydarzeniach kulturalnych na terenie powiatu oraz osób biorących udział w działalności kół i sekcji zainteresowań przy domach/ośrodkach kultury. Całą dotychczasową ofertę i aktywność kulturalną trzeba tak naprawdę odbudować.

W związku z powyższym w ramach realizacji LSR na lata 2023-2027 LGD CIW chciałaby **w sposób szczególny skupić się na osobach młodych** (do 25 roku życia), które stanowią krytyczny zasób obszaru LSR. Jeśli osoby planujące założyć rodzinę, a później ich dzieci, uznają powiat łobeski za wart zamieszkania i związania z nim swojej przyszłości, to możliwe byłoby ograniczenie problemu depopulacji i złagodzenie jej dotychczasowych negatywnych efektów. Inwestycje w osoby młode, dedykowaną im ofertę spędzania czasu wolnego, tworzenie możliwości do nabycia pożądaných kwalifikacji zawodowych i płynnego wejścia na lokalny rynek pracy – to jeden z najważniejszych priorytetów w opinii mieszkańców.

W drodze konsultacji społecznych zidentyfikowano **szereg braków w ofercie dla ludzi młodych**, które sprawiają, że teren Powiatu Łobeskiego nie jest miejscem atrakcyjnym do zamieszkania. Z relacji samych zainteresowanych (wywiady i ankiety) wynika, że największymi problemami są:

- brak oferty dla ludzi młodych,
- znikoma oferta kulturowa,
- brak działań na rzecz niepełnosprawnych i ich rodzin (w szczególności dzieci i młodzieży do 25 roku życia),
- brak miejsc typu: kino, basen, kawiarnie, kręgielnia, bilard, bawialnie dla dzieci itp. miejsca spędzania czasu wolnego,
- niewystarczające zaplecze edukacyjne (zajęcia pozaszkolne, rozwijające zainteresowania i zdolności dzieci i młodzieży, szkoły języków obcych),
- niesatysfakcjonujący poziom usług warunkujących jakość życia,
- braki w infrastrukturze sportowej, turystycznej, rekreacyjnej i kulturowej, a także w wyposażeniu klubów, centrów i domów kultury oraz świetlic.

Co prawda na obszarze LSR działają instytucje i organizacje, które teoretycznie w swojej ofercie mają działania na rzecz osób młodych, w tym również niepełnosprawnych, jednakże w chwili obecnej oferta ta **nie jest w stanie zaspokoić większości potrzeb**. Na dzień dzisiejszy w żadnej gminie leżącej na obszarze LGD nie da się zidentyfikować konkretnych działań szczególnie dedykowanych dzieciom, młodzieży i osobom młodym do 25 roku życia – tak jak jest to w przypadku środowiska senioralnego. Są to raczej podstawowe usługi i działania nie do końca wynikające z potrzeb zgłaszanych przez tą grupę społeczną. W toku konsultacji społecznych ustalono, iż bez dodatkowego wsparcia działające na obszarze Domy i Centra Kultury, kluby sportowe, organizacje harcerskie, świetlice wiejskie, itp. ze względu na ograniczenia finansowe nie są w stanie wyjść naprzeciw oczekiwaniom. Brakuje również usług zaspokajających potrzeby życiowe/bytowe osób młodych.

W odniesieniu do osób młodych z niepełnosprawnościami sytuacja jest bardzo podobna. Na obszarze LGD CIW funkcjonują:

- a) Szkoła w Radowie Małym, prowadzona przez Stowarzyszenie, posiadająca dwie placówki (dla dzieci młodszych i starszych),
- b) Warsztat Terapii Zajęciowej w Łabuniu Wielkim również prowadzony przez Stowarzyszenie,
- c) Dom Pomocy Społecznej w Resku,
- d) Środowiskowy Dom Samopomocy w Łobzie,
- e) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz
- f) Spółdzielnia socjalna „Tacy Sami”

Organizacje te ciężko pracują na rzecz osób niepełnosprawnych, jednakże są one zdolne zaspokoić jedynie podstawowe potrzeby. Z przeprowadzonych konsultacji wynika, iż dużym problemem jest brak środków na realizację dodatkowych przedsięwzięć włączeniowych na rzecz tej grupy osób. Problem ten dotyczy w szczególności placówek prowadzonych przez organizacje pozarządowe. Najczęściej zgłaszane problemy to: braki w specjalistycznym wyposażeniu, brak środków na wydarzenia integracyjne typu spotkania/warsztaty, festyny i imprezy oraz braki w infrastrukturze rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb osób niepełnosprawnych.

W związku z powyższym w odpowiedzi na zidentyfikowany problem Lokalna Grupa Działania Centrum Inicjatyw Wiejskich podjęła decyzję, iż w okresie programowania 2021-2027 w szczególny sposób skupi swoje działania wokół potrzeb osób do 25 roku życia. Zaplanowane w ramach LSR przedsięwzięcia pozwolą na poprawę jakości życia ludzi młodych. Rozwój usług dla młodych, tworzenie i rozwój przestrzeni sprzyjających włączeniu społecznemu, rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w szczególności dedykowanej ludziom młodym w tym z niepełnosprawnościami, a także wsparcie aktywnej integracji, to obszary, w ramach których LGD będzie udzielała dofinansowania, stając się tym samym **jedyną organizacją tak kompleksowo działającą na rzecz osób młodych**. Przyjęty sposób realizacji LSR sprawia, że jest ona **innowacyjna w kontekście lokalnym**, ponieważ wprowadza rozwiązania niestosowane przez żaden inny podmiot/organizację działającą na obszarze LSR. Również

samo Centrum Inicjatyw Wiejskich nigdy wcześniej nie specjalizowało się w swoich działaniach na wsparciu konkretnej grupy społecznej, więc wypracowane podejście jest wyzwaniem LGD i ma charakter innowacyjny.

Obszar powiatu łobeskiego **zyskuje w ostatnich latach na atrakcyjności turystycznej**. W okresie realizacji poprzedniej LSR zwiększyła się liczba obiektów i oferowanych miejsc noclegowych, szczególnie tych najmniejszych (które umykają danym w BDL GUS). Jednak nawet w tych statystykach widać, że dotychczasowe działania na rzecz ożywienia turystycznego obszaru zaczynają przynosić efekty.

Od 2016 r. wzrosła liczba miejsc noclegowych, w tym całorocznych, liczba turystów korzystających z noclegów i liczba udzielonych noclegów. Dla całej branży **krytyczny był jednak rok 2019**, kiedy ze względu na pandemię turystyka w całym kraju właściwie zamarła. Mimo wznowienia działalności, w latach 2020 i 2021 nie udało się odtworzyć natężenia ruchu z rekordowego 2018 roku. Pokazuje to jednak, że na obszarze LSR istnieje potencjał do dalszych wzrostów w przyszłości.

Tabela nr 4. Turystyka w powiecie łobeskim w latach 2016-2021.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
liczba obiektów ogółem	6	7	7	6	7	7
miejsca noclegowe na 1000 ludności	6,41	7,78	8,91	7,12	8,03	7,98
miejsca noclegowe całoroczne na 1000 ludności	2,42	3,68	3,22	3,00	3,64	3,67
udzielone noclegi na 1000 ludności	300,93	452,54	513,58	0,00	433,17	490,33
turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności	146,57	194,55	253,34	0,00	186,00	222,70

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Głównymi atrakcjami turystycznymi powiatu łobeskiego są rzeki, jeziora, szlaki piesze, rowerowe i konne, zabytkowe kościoły, ruiny zamków, pałaców i dworów, spływy kajakowe, czy niedawno odkryte grobowce megalitowe.

Goście odwiedzają teren powiatu łobeskiego między innymi ze względu na jego walory krajobrazowo-środowiskowe. Nie brakuje tu jezior i lasów, a **na terenie każdej z gmin występują co najmniej dwie różne formy ochrony przyrody** (otulina parku krajobrazowego, obszar Natura 2000 lub rezerwat przyrody). Wyznaczono tu wiele szlaków i ścieżek, ale wciąż wymagają one modernizacji i rozbudowy tak, żeby stworzyć spójną sieć w skali całego powiatu. Poprawiłoby to dostępność różnych ciekawych zakątków, do których w tej chwili ciężko dotrzeć turystom.

Tabela nr 5. Formy ochrony przyrody na terenie gmin powiatu łobeskiego:

Gmina	Otulina parku krajobrazowego	Obszar ptasi Natura 2000	Obszar siedliskowy Natura 2000	Rezerwat przyrody lub jego otulina
Dobra	X	X	X	
Łobez		X	X	
Radowo Małe		X	X	
Resko			X	X
Węgorzyno	X	X	X	X
Powiat łobeski	X	X	X	X

Źródło danych: geoserwis GDOŚ.

Istotnym wyróżnikiem obszaru LSR jest także duża dbałość o **dziedzictwo kulturowe** – tradycje, zwyczaje, czy obiekty związane z ważnymi wydarzeniami historycznymi. Mieszkańcy chcą kultywować zwyczaje swoich przodków, ale często brakuje osób i sprzętów/wyposażenia niezbędnego do odtworzenia np. pracy kowala albo wiedzy z zakresu medycznego wykorzystania ziół. Jeśli w najbliższym czasie nie podejmie się działań na rzecz zachowania i odtworzenia takich małych elementów lokalnego folkloru, to przepadną na zawsze – bo umrą ostatnie osoby, które je pamiętały, zanim przyswoi to ktoś z młodego pokolenia.

Szczegółnej troski wymagają też liczne **zabytki** położone na obszarze LSR – znajdują się tu między innymi parki, dwory, pałace, kościoły, ale także wąskotorówka, ceglany wiatrak holenderski czy ruiny zamku. Niewielkie środki finansowe dostępne z poziomu LGD pozwalają jednak jedynie na wsparcie działań informacyjno-promocyjnych i edukacyjnych w tym zakresie. Ochrona cennych walorów kulturowych i przyrodniczych obszaru CIW musi obejmować zarówno wymiar materialny, jak i edukacyjny. Istotnym jest, aby mieszkańcy i goście odwiedzający ten rejon zrozumieli i docenili **bogactwo tutejszych zasobów**. Nie da się tego osiągnąć bez odpowiednio atrakcyjnych informacji i kanałów przekazu.

Aby możliwy był dalszy rozwój turystyczny, **konieczne jest ciągle podnoszenie jakości lokalnych usług**. Tym bardziej, że obszar LGD CIW otacza bardzo silna konkurencja – z jednej strony pas nadmorski, a z drugiej – Pojezierze Drawskie. Turyści poruszający się po tym regionie są przyzwyczajeni do pewnego standardu usług noclegowych i gastronomicznych, oferty atrakcji towarzyszących, czy możliwości przemieszczania się transportem publicznym albo rowerem.

Planowana sieć tras rowerowych w województwie zachodniopomorskim:

Źródło: UMWZ.

Niestety, konieczne są dalsze duże nakłady finansowe, aby **zniwelować różnice pomiędzy standardem usług turystycznych** na obszarze LSR i terenów sąsiednich. Tym bardziej, że na terenie powiatu łobeskiego nie ma co liczyć na rozbudowę kolei pasażerskiej albo budowę nowej trasy ekspresowej, a jedyna wojewódzka trasa rowerowa przebiega przez teren powiatu na odcinku raptem kilku kilometrów, w jego skrajnie południowym punkcie (Trasa Pojezierzy Zachodnich i pętla rowerowa Berlin-Szczecin-Kołobrzeg na odcinku Ińsko-Drawsko Pomorskie).

Dlatego obszar LSR musi budować swoją markę na podejściu *slow-life*, kameralnych obiektach noclegowych i ekoturystyce małej skali, które stanowią wyróżnik w porównaniu do masowej turystyki nadmorskiej. Ważnym jest też, aby **wykorzystać lokalne zasoby w postaci przyrody, historii, kultury i tradycji, a także produktów lokalnych**. Pozwoli to na zamianę jednej ze słabych stron obszaru (położenie z daleka od miast i ważnych dróg) w atut, na którym będzie można budować ofertę rekreacyjno-turystyczną i osiedleńczą.

Wymaga to jednak **silnych działań infrastrukturalnych, a następnie marketingowych i promocyjnych** tak, aby obszar powiatu łobeskiego zaczął być postrzegany jako dobre miejsce do wypoczynku, a w dalszej przyszłości – może także i do zamieszkania na stałe. Od lat mankamentem jest jednak brak pomysłowej, zsynchronizowanej kampanii informacyjno-promocyjnej, czy strategii budowy marki lokalnej.

Aby wykorzystać i wzmocnić dotychczasowe pozytywne efekty rozwoju turystycznego, **konieczna jest przede wszystkim kontynuacja działań poprawiających standard i dostępność infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej**. Możliwości finansowe lokalnych samorządów i przedsiębiorców są bowiem wyraźnie mniejsze niż zapotrzebowanie, a sytuacja w ostatnich latach ulega wyraźnemu pogorszeniu. Jedną z kluczowych przyczyn są zmiany w przepisach podatkowych oraz różne kryzysy gospodarcze ostatnich lat, które łącznie zmniejszyły środki na inwestycje zarówno publiczne, jak i prywatne.

W ostatnich latach relatywnie **zmałał chociażby wskaźnik dochodów podatkowych gmin** powiatu łobeskiego (wskaźnik G, publikowany przez Ministerstwo Finansów), który najlepiej (choć z opóźnieniem) pokazuje zasobność lokalnych społeczności. Średnio wskaźnik G obszaru LGD wynosił 72% średniej krajowej w 2020 r., a na rok 2023 spadł do 70%, co pokazuje, że sytuacja ciągle się pogarsza. Co więcej, dla 2 z 5 gmin powiatu prognozowany jest nominalny spadek dochodów między 2022 a 2023 rokiem.

Tabela nr 6. Wskaźnik G dla poszczególnych gmin obszaru LSR na lata 2020-2023.

Gmina:	2020	2021	2022	2023
DOBRA	1 068,57	1 178,89	1 169,79	1 159,52
ŁOBEZ	1 494,73	1 591,63	1 559,82	1 798,36
RADOWO MAŁE	1 237,65	1 336,75	1 394,62	1 347,69
RESKO	1 803,54	1 901,75	1 939,02	1 984,10
WĘGORZYNO	1 440,32	1 537,60	1 556,37	1 655,69
Średnia arytmetyczna LGD:	1 408,96	1 509,32	1 523,92	1 589,07
Średnia dla kraju (Gg):	1 956,15	2 098,22	2 122, 33	2 246,66
Średnia LGD jako % Gg	72,03	71,93	71,80	70,73

Źródło danych: Ministerstwo Finansów (za pośrednictwem domeny gov.pl).

Dochody podatkowe gmin określają nie tylko wysokość środków dostępnych na działalność i inwestycje sektora samorządowego. Pośrednio pokazują one także jaka jest sytuacja gospodarcza całego obszaru, w tym wyniki finansowe lokalnych przedsiębiorców. Widać wyraźnie, że **sytuacja powiatu łobeskiego jest także w tym przypadku skrajnie niekorzystna**.

W dużym uproszczeniu można przyjąć, że aby na obszarze LSR sytuacja zrównała się ze średnią dla kraju, do lokalnych instytucji, podmiotów i firm trzeba by skierować o połowę większe środki niż do tej pory. Bez wyraźnego impulsu rozwojowego **całemu powiatowi grozi dalsza marginalizacja** demograficzna, społeczna i gospodarcza.

Dlatego też LGD CIW zamierza skierować znaczną część dostępnych środków w ramach PS WPR na **wyrównywanie szans rozwojowych powiatu łobeskiego poprzez wzmocnienie atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej tego regionu**. Pomoc ze środków LGD będzie kierowana do osób planujących podjęcie działalności gospodarczej i istniejących firm oraz podmiotów publicznych i niepublicznych, które chcą inwestować w ofertę i infrastrukturę turystyczno-rekreacyjną.

Co ważne, wspierane tu przez LGD przedsięwzięcia **będą musiały uwzględniać** zasady poszanowania środowiska naturalnego tak, aby wesprzeć ochronę lokalnych zasobów przyrodniczych. Drugim istotnym elementem oceny LGD będzie też poprawa dostępności infrastruktury i dostosowanie oferty rekreacyjno-turystycznej do osób ze szczególnymi potrzebami (np. osoby z niepełnosprawnościami – grupa osób w szczególnej sytuacji). Pozwoli to na powiększenie grona osób odwiedzających powiat i ułatwi włączenie społeczne mieszkańców obszaru. Jest to zdecydowanie **innowacyjne podejście**, które do tej pory nie było stosowane na obszarze LSR. Zarówno ochrona środowiska w przypadku przedsiębiorców, jak i dostosowanie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami były dowolnością, a nie obowiązkiem wnioskodawcy.

Dostępność (choćby architektoniczna) także **nie jest silną stroną terenu LGD CIW**. Na koniec 2021 r. udogodnienia w zakresie dostępności miała tylko co trzecia lokalna instytucja kultury i mniej niż połowa wszystkich budynków publicznych. Jest to jeden z wielu braków, które sprzyjają zagrożeniu wykluczeniem społecznym pewnych grup mieszkańców (np. osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie – grupa osób w szczególnej sytuacji).

Skala zagrożenia wykluczeniem społecznym w powiecie łobeskim jest bardzo wysoka, świadczą o tym wszystkie podstawowe wskaźniki. **Stopa bezrobocia od lat jest trzykrotnie wyższa niż w Polsce** i ponad dwukrotnie wyższa niż w województwie zachodniopomorskim. **Spada relacja lokalnych wynagrodzeń do średniej krajowej**, a mieszkańcy zarabiają o prawie 20% mniej niż przeciętnie w Polsce.

Tabela nr 7. Stopa bezrobocia w latach 2016-2022.

Stopa bezrobocia [%]	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
POLSKA	8,2	6,6	5,8	5,2	6,3	5,8	5,2
ZACHODNIOPOMORSKIE	10,9	8,5	7,4	6,8	8,4	7,3	6,7
Powiat łobeski	23,7	21,2	20,3	19,0	18,3	16,0	15,8

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Skalę problemu co prawda udało się znacznie ograniczyć w ostatnich latach, ale na koniec 2021 r. **powiat łobeski wciąż był wśród trzech o najwyższym poziomie bezrobocia w całym województwie**. Szczególnie licznie w strukturze bezrobotnych powiatu łobeskiego występują osoby długotrwale bezrobotne (osoby w niekorzystnej sytuacji). Problem ten dotyczy też osoby młode (do 25 roku życia). Aż 194 takie młode osoby figurowały w rejestrze bezrobotnych na koniec 2021 r. Trudności w znalezieniu pracy mogą wymuszać na osobach młodych wyprowadzkę z terenu powiatu i wzmocniać jego dotychczasową depopulację.

Pewną szansą na odwrócenie tego trendu jest wzrost popularności pracy zdalnej/hybrydowej, która nie wymaga codziennych dojazdów do biura. Warunkiem koniecznym jest jednak **dostęp do szybkich**

i stabilnych łączach internetowych. Na szczęście w powiecie łobeskim podjęto już prace nad rozbudową szkieletowej infrastruktury światłowodowej.

W ostatnich latach cały obszar powiatu (wszystkie miasta i wsie) został przyłączony do **sieci światłowodowej** w ramach projektu „Szczecinecko-Pyrzycki Część A Orange Światłowód” dofinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa. Realizacja zadania przyczyniła się likwidacji internetowych „białych plam” na terenie powiatu łobeskiego i dostarczenia mieszkańcom dostępu do ultraszybkiego Internetu, dzięki czemu został zmniejszony dystans obszaru działania LGD CIW do lepiej rozwiniętych cyfrowo regionów województwa i kraju. Łącznie powstało 3.166 punktów dostępowych z czego: 1512 punktów na terenie gminy Łobez, 682 punkty na terenie gminy Resko, 581 punktów na terenie gminy Dobra, 273 punkty na terenie gminy Radowo Małe i 118 punktów na terenie gminy Węgorzyno.

Stanowi to istotny zasób obszaru, który może zostać wykorzystany do **rozwaju usług cyfrowych** (e-administracja, e-edukacja, e-usługi, e-zdrowie itp.). Poza zapewnieniem dostępu do sieci konieczne są jednak także szkolenia w zakresie kompetencji cyfrowych mieszkańców oraz doposażenie jednostek publicznych w nowoczesny sprzęt ITC. Przykładowo: w 2021 r. na 7 bibliotek w powiecie przypadało łącznie raptem 50 komputerów, spośród których tylko 25 było dostępne dla czytelników i zapewniało dostęp do Internetu (mniej niż jeden komputer na każdy tysiąc mieszkańców obszaru LSR).

Poza trudnościami ze znalezieniem pracy na lokalnym rynku, mieszkańcy muszą się też mierzyć z problemem małej atrakcyjności ofert i niskimi płacami. Na przestrzeni lat 2016-2021 **przeciętne wynagrodzenie w relacji do średniej krajowej się zmniejszyło**. Co oznacza, że różnice w płacach mieszkańców LGD CIW stały się jeszcze większe i bardziej niekorzystne z perspektywy powiatu łobeskiego.

Tabela nr 8. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) w latach 2016-2021.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ZACHODNIOPOMORSKIE	92,0	91,7	91,7	92,1	92,3	92,5
Powiat łobeski	83,8	80,9	84,5	83,4	85,3	82,7

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Wysokie bezrobocie i niskie wynagrodzenia wśród pracujących powodują m.in., że **duży odsetek mieszkańców obszaru LSR korzysta z systemu pomocy społecznej**. Na koniec 2021 r. z zasiłków korzystało 5,9% mieszkańców powiatu, to znacznie więcej niż wyniosła średnia dla województwa (3,9%) i Polski (3,7%).

W latach 2016-2021 zasięg korzystania z pomocy społecznej uległ co prawda wyraźnemu zmniejszeniu (z 10,9 do 5,9%, o prawie połowę), ale dane szczegółowe pokazują, że jest to wciąż duży problem na terenie gmin Dobra i Węgorzyno. Zarówno przez rekordowo wysokie odsetki w skali powiatu, jak i okresowy wzrost zasięgu korzystania z pomocy społecznej przy silnym malejącym trendzie w regionie i kraju.

Tabela nr 9. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w latach 2016-2021.

Zasięg korzystania z pomocy społecznej [%]	2016	2017	2018	2019	2020	2021
POLSKA	6,5	5,7	5,1	4,6	4,2	3,7
ZACHODNIOPOMORSKIE	6,9	6,0	5,4	4,8	4,3	3,9
Powiat łobeski	10,9	9,1	8,0	7,6	6,7	5,9
Dobra	11,4	10,7	10,1	8,8	9,4	7,9
Łobez	8,4	6,4	5,0	4,9	4,2	4,1
Radowo Małe	17,0	14,9	13,5	9,1	7,4	6,5
Resko	11,1	9,0	8,7	7,8	7,4	6,0
Węgorzyno	12,1	10,9	9,2	11,0	8,9	8,0

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Także w przypadku pomocy społecznej, grupą szczególnie narażoną są osoby młode. Zestawiając liczbę osób pobierających zasiłki z ogólną liczbą osób w wieku odpowiednio: przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym okazuje się, że **dzieci i młodzież są cztery razy bardziej zagrożone, niż osoby starsze** (które często postrzegane są jako szczególnie narażone na biedę przez niskie emerytury i renty). Co więcej, akurat w grupie osób w wieku poprodukcyjnym, zasiłki na terenie powiatu pobiera zaledwie 2,9% osób, czyli mniej niż średnio w województwie zachodniopomorskim i na poziomie zbliżonym do średniej krajowej.

Tabela nr 10. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej wg. grup wieku w latach 2016-2021.

Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej wg. grup wieku [%]	Wiek:					
	przedprodukcyjny		produkcyjny		poprodukcyjny	
	2016	2021	2016	2021	2016	2021
POLSKA	12,2	6,1	5,8	3,4	3,2	2,7
ZACHODNIOPOMORSKIE	12,7	6,0	6,3	3,5	4,0	3,2
Powiat łobeski	21,4	10,8	9,9	5,6	4,1	2,9

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Za to **różnica w przypadku osób młodych jest znacząca i wyraźnie niekorzystna** – o ile średnio w Polsce w 2021 r. zasiłkami objęte było 6,1% osób do lat 17, to na terenie powiatu łobeskiego było to aż 10,8%, czyli o ponad połowę więcej.

Zagrożenie biedą wśród najmłodszych jest duże na całym obszarze LSR. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w latach 2016-2021 utrzymywał się wysoko ponad średnimi dla Polski i woj. zachodniopomorskiego. Mimo sporych sukcesów w latach ubiegłych w ograniczaniu skali tego problemu, na koniec 2021 r. w każdej gminie członkowskiej zasiłkiem rodzinnym było objęte 25-30% wszystkich dzieci.

Tabela nr 11. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w latach 2016-2021.

Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku						
[%]	2016	2017	2018	2019	2020	2021
POLSKA	29,4	29,3	29,4	27,0	22,6	19,4
ZACHODNIOPOMORSKIE	27,0	26,7	27,0	24,8	20,7	17,7
Powiat łobeski	39,9	38,5	37,4	35,7	31,3	26,9
Dobra	33,6	32,9	31,7	31,3	30,2	24,9
Łobez	37,0	37,7	38,7	36,9	33,1	26,5
Radowo Małe	45,2	40,0	37,2	36,4	32,0	29,4
Resko	39,6	36,8	34,9	32,5	28,2	26,5
Węgorzyno	46,8	44,7	41,4	39,6	31,6	27,9

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Dużym problemem lokalnym, zgłaszanym w konsultacjach z mieszkańcami, jest **brak atrakcyjnych miejsc, przestrzeni, w których można organizować aktywności włączające osoby młode**. Dzieci i młodzież często wolą spędzać swój czas w świecie wirtualnym, a bez atrakcyjnego zaplecza i wyposażenia lokalnych miejsc aktywności i spotkań, ciężko jest ich namówić na wyjście z domu. Podobnie z osobami, które są zagrożone wykluczeniem społecznym – ich skuteczna aktywizacja wymaga zaoferowania często czegoś nowego, czego brakowało w dotychczasowych projektach pomocowych. Dlatego część środków budżetu LSR zostanie przeznaczona na tworzenie i doposażenie miejsc, w których odbywać się będą aktywności dla ludzi młodych, a także wykreowanie i utworzenie przyjaznych przestrzeni sprzyjających włączeniu społecznemu, które będą nowym sposobem na większe zaangażowanie osób ze środowisk zagrożonych.

Potrzeby i potencjały obszaru w oczach mieszkańców (dane uzyskane w toku konsultacji społecznych):

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Kapitał ludzki/społeczny. 2. Aktywność i chęć do działania liderów społecznych. 3. Wiedza i doświadczenie zaangażowanych społecznie samorządowców, liderów i mieszkańców, w tym w realizacji działań projektowych i finansowych z funduszy zewnętrznych. 4. Umiejętność współpracy, w tym między liderami, organizacjami pozarządowymi, sołectwami, samorządem. 5. Aktywna działalność organizacji pozarządowych, ich zaangażowany udział w życie społeczne i publiczne oraz rosnąca liczba NGO i KGW. 6. Działalność firm i przedsiębiorców w obszarze turystyki oraz ich rosnąca ilość. 7. Posiadana/funkcjonująca oferta agroturystyczna; baza noclegowa. 8. Posiadana infrastruktura turystyczna, w tym	1. Brak bądź zbyt mała wysokość funduszy na rozwój. 2. Niska aktywność społeczna, brak współpracy, w tym w szczególności osób młodych; niski udział mieszkańców w życiu społecznym i obywatelskim; znudzenie, wypalenie społeczne oraz mała ilość/ograniczona grupa liderów społecznych. 3. Słaba promocja; brak atrakcyjnej marki regionu; braki w informowaniu o walorach obszaru. 4. Brak dostępu lub trudny dostęp do niektórych atrakcji turystycznych, historycznych, przyrodniczych. 5. Niewystarczająca bądź zaniedbana infrastruktura turystyczna i rekreacyjna, w tym mała ilość odpowiednio zagospodarowanych i wyeksponowanych ścieżek rowerowych.

architektura śródleśna. 9. Duża ilość świetlic wiejskich. 10. Atrakcyjnie zagospodarowane, zadbane miejscowości gminne. 11. Atrakcyjne miejsca kultu religijnego (kościół, Sanktuarium Maryjne). 12. Działające centrum usług społecznych z dużym doświadczeniem oraz potencjałem. 13. Oferta ciekawych wydarzeń sportowych, obecność mistrzów sportu. 14. Lokalne tradycje, dbałość o ich pielęgnowanie, podtrzymywanie. 15. Lokalne produkty oraz ich popularyzacja.	6. Uboga/niewystarczająca oferta noclegowa, turystyczna i gastronomiczna. 7. Niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego dla różnych szczególnie dla młodych, w tym oferta kulturalna. 8. Brak odpowiedniej komunikacji/środków transportu między wioskami i małymi miejscowościami a miejscowościami gminnymi. 9. Brak infrastruktury społecznej, mała ilość centrów usług społecznych oraz brak wykwalifikowanych kadr/etatów do działań społecznych, interwencyjnych, rewitalizacyjnych; brak wsparcia osób niepełnosprawnych i ich rodzin, 10. Duży odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w szczególności mieszkańców miejscowości po PGR-owskich 11. Brak lub słaba opieka zdrowotna; brak dostępu do lekarzy specjalistów; brak opieki psychiatrycznej. 12. Brak odpowiedniej/wystarczającej opieki nad zwierzętami (schroniska dla zwierząt, ośrodków opieki). 13. Zdegradowane obszary popegeerowskie, słabo zagospodarowane wsie, mała ilość sklepów wiejskich.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Fundusze zewnętrzne (nowa perspektywa finansowa, fundusze dla przedsiębiorców, premie na start, programy rewitalizacji obszarów zdegradowanych). 2. Położenie geograficzne (centralne miejsce województwa, oddalenie od szlaków komunikacyjnych, mogących zakłócać ekosystem). 3. Walory turystyczne i przyrodnicze (jeziora, rzeki, krajobraz pomorenowy, parki krajobrazowe, rezerваты przyrody, ciche, spokojne okolice). 4. Walory klimatyczne. 5. Walory historyczne (zabytki, miejsca historyczne, związki z postaciami historycznymi, lokalne tradycje); wykorzystanie potencjału historycznego. 6. Rozwój usług i oferty dla osób młodych 7. Rozwój przedsiębiorczości.	1. Migracja ludności, wyludnienie, w tym w szczególności małych miejscowości i wiosek. 2. Niekorzystne trendy demograficzne, starzenie się społeczeństwa. 3. Społeczna izolacja popandemiczna, w tym skutki zdalnego nauczania 4. Rozwój cyberprzestrzeni powodujący ograniczenie relacji, kontaktów i więzi społecznych. 5. Ograniczenie napływu turystów/zmniejszenie ruchu turystycznego, w tym spowodowane wzrostem cen. 6. Zmieniające się i skomplikowane przepisy prawne. 7. Zbiurokratyzowane przepisy dla NGO. 8. Zagrożenia dla środowiska naturalnego spowodowane niską świadomością społeczną.

8. Wzrost zainteresowania społecznego zdrowym i aktywnym stylem życia. 9. Wzrost zainteresowania społecznego turystyką wiejską/agroturystyką oraz wypoczynkiem w bliskości natury; napływ turystów. 10. Wzrost zainteresowania społecznego historią, tradycją, kulturą, dziedzictwem historycznym i kulturowym. 11. Wzrost zainteresowania ciekawą, atrakcyjną, innowacyjną ofertą spędzania wolnego czasu, np. plenery malarskie, fotograficzne, przewodnictwo natury, inne. 12. Przywrócenie i wzrost zainteresowania lokalnymi tradycjami, tradycyjnymi formami spędzania czasu wolnego, np. rodzinne spływy, jarmarki (w tym doberski), zabawy taneczne, inne. 13. Zaangażowanie podmiotów gospodarczych i osób fizycznych w zagospodarowanie atrakcyjnych terenów przy jeziorach. 14. Zbudowanie silnej, rozpoznawalnej, znacząco wyeksponowanej marki obszaru. 15. Wykorzystanie różnorodnych kanałów informacyjnych, w tym środków masowego przekazu, social mediów.	9. Wycinka lasów. 10. Wzrost poczucia zagrożenia (pandemia, wojna w Ukrainie). 11. Zła infrastruktura drogowa. 12. Rosnąca inflacja i wzrost kosztów życia. 13. Wzrost kosztów, w tym znaczący wzrost cen energii i opału, wzrost kosztów samorządowych, wzrost kosztów przedsiębiorczości i zatrudnienia. 14. Zagrożone fundusze europejskie, niewłaściwa polityka państwa w kierunku ich pozyskiwania.
--	---

Główne wnioski z analizy obszaru opartej o dane statystyczne i opinie mieszkańców.

Kompleksowa analiza obszaru, wykonana w oparciu o dane statystyczne i opinie mieszkańców pozyskane w drodze szerokich konsultacji społecznych, wykazała szereg problemów na obszarze LSR. Większa specjalizacja i ukierunkowanie na rozwiązanie najistotniejszych problemów pozwoliło na wybór trzech, na których skupi się Lokalna Strategia Rozwoju Centrum Inicjatyw Wiejskich:

Lp.	Zidentyfikowany problem	Cel do zrealizowania
1	Powiat Łobeski należy do najbardziej wyludniających się i opustoszałych – młodzież wyjeżdża do większych miast do szkół i najczęściej pozostaje tam już na zawsze w poszukiwaniu lepszych warunków do życia. Dla młodych oprócz pracy bardzo istotna jest możliwość zaspokojenia potrzeb bytowych (swobodny dostęp do np. edukacji, kultury, sportu, rozrywki i strefy beauty). Na terenie Powiatu Łobeskiego brakuje odpowiedniej oferty dla ludzi młodych w tym osób niepełnosprawnych i ich rodzin, która zachęcałaby młodzież do powrotu w rodzinne strony.	Cel 1: Poprawa jakości życia osób młodych
2	Powiat Łobeski położony jest w środkowej części województwa zachodniopomorskiego i oddalony jest w odległości około 100 km od większych ośrodków miejskich. Posiada ciągle niewykorzystany potencjał endogeniczny (lasy, rzeki, jeziora, stosunkowo niewielka odległość do morza, zasoby przyrodnicze i kulturowe), który jest doskonałym kierunkiem do rozwoju turystycznego obszaru.	Cel 2: Wzmocnienie atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej

3	Obszar Powiatu Łobeskiego jest obszarem popegeerowskim, który do dziś przejawia problemy społeczne przenoszone z pokolenia na pokolenie. Wiele osób, pomimo poprawiających się warunków zatrudnienia na obszarze, nie jest zainteresowanych pracą i pozostaje nieaktywnych zawodowo. Ta postawa dotyczy również zachowań społecznych. W dobie wszechobecnego Internetu ludzie tracą potrzebę osobistego kontaktu z otoczeniem.	Cel 3: Włączenie społeczne
---	--	----------------------------

Mając na uwadze rolę LGD we wspieraniu włączenia społecznego **szczególny nacisk zostanie położony na potrzeby ludzi młodych** (do 25 roku życia) . W zdiagnozowanym zakresie wsparciem zostaną objęci również seniorzy (osoby, które ukończyły 60 rok życia).

Ze względu na szczególnie newralgiczny i mocno **akcentowany na każdym etapie konsultacji** obszar jakim jest konieczność skupienia się na ludziach młodych (do 25 roku życia) i ich potrzebach Lokalna Grupa Działania Centrum Inicjatyw Wiejskich w każdym celu przewidzi przedsięwzięcia przyczyniające się do poprawy jakości życia osób młodych w tym niepełnosprawnych i poszukujących pracy.

W przypadku **seniorów** (osób, które ukończyły 60 rok życia) wsparcie zostanie skierowane na działania z zakresu organizacji warsztatów związanych z kultywowaniem dziedzictwa kulturowego.

Analiza obszaru pozwoliła również na określenie **2 grup osób w niekorzystnej sytuacji** w ramach PS WPR:

1. Osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie.
2. Osoby poszukujące zatrudnienia (np. mieszkańcy osiedli po-PGR).

i zaproponowanie rozwiązań wspierających te grupy w postaci ustalenia dodatkowej punktacji w kryteriach wyboru, zaplanowanie innowacyjnych działań aktywizujących pozwalających na większą aktywność osób z grup w niekorzystnej sytuacji i zaplanowanie adekwatnych wskaźników produktu.

W diagnozie uwzględniono uwagi zgromadzone w procesie konsultacji społecznych: uwzględniono szczególny nacisk na potrzeby osób młodych wyznaczając „specjalizację” Lokalnej Strategii Rozwoju. W każdym celu wyznaczono przedsięwzięcie dedykowane osobom młodym. Dodatkowo podczas omawiania ukierunkowania LSR na potrzeby osób młodych określono dwie grupy osób w niekorzystnej sytuacji i przyporządkowano im odpowiednie przedsięwzięcia. Na wniosek zespołu roboczego wprowadzono premie punktowe dla operacji dedykowanych osobom w niekorzystnej sytuacji lub uwzględniających potrzeby osób w niekorzystnej sytuacji.

Rozdział 5. Spójność komplementarność i synergia:

Lokalna Strategia Rozwoju to **spójny zestaw operacji** mających na celu zaspokojenie lokalnych potrzeb, który przyczynia się do osiągnięcia celów UE odnośnie inteligentnego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju.

Na obszarze działania LGD Centrum Inicjatyw Wiejskich realizowane będą **działania finansowane z dwóch funduszy**. RLKS w ramach Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego na lata 2021-2027 - EFS+ służyć będzie realizacji celu szczegółowego (h) w zakresie aktywnej integracji społecznej, zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i kulturalnej. Natomiast podejście LEADER będące instrumentem RLKS w ramach EFRROW będzie realizować cele szczegółowe w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, w tym przede wszystkim promowanie zatrudnienia, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki.

Niezależnie od możliwości wsparcia w ramach RLKS ze środków dostępnych w LSR, beneficjenci działań LSR będą mogli aplikować również o inne środki wsparcia zewnętrznego. W LSR wprowadzono zatem mechanizmy zapewniające spójność i komplementarność wsparcia.

Komplementarność, spójność i synergia LSR będzie realizowana w **dwóch etapach**, na etapie **programowania oraz wdrażania** Lokalnej Strategii Rozwoju. Na etapie programowania komplementarność, spójność i synergia zostały zapewnione przy tworzeniu LSR i określaniu jej zakresu tematycznego. Przeprowadzone konsultacje i współudział szerokiego grona partnerów w procesie powstawania LSR pozwolił na zintegrowanie lokalnych środowisk, które dostrzegają w realizacji strategii szanse na rozwiązanie kluczowych dla siebie i całego regionu problemów. Dotyczy to zarówno sektora publicznego, społecznego - reprezentowanego przez szereg lokalnych stowarzyszeń, jak i przedsiębiorców reprezentujących różne kierunki rozwoju.

W toku konsultacji społecznych **wskazano wraz z mieszkańcami najpilniejsze potrzeby i wybrano obszary**, na których koncentrować ma się nowa LSR. Pod uwagę wzięto też możliwości finansowania inicjatyw w ramach innych programów (regionalnego, krajowych itp.) w taki sposób, aby nie powielać dostępnego wsparcia, a raczej uzupełniać istniejące możliwości o elementy istotne z punktu widzenia LSR.

Skuteczne zarządzanie rozwojem lokalnym wymaga koordynacji podejmowanych działań na szczeblu lokalnym z warunkami tworzonymi przez **dokumenty strategiczne** wyznaczające kierunki rozwoju regionów, a nawet kraju. W przypadku Lokalnej Strategii Rozwoju CIW w poszczególnych celach zintegrowano działania podejmowane przez Jednostki Samorządu Terytorialnego, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe i mieszkańców. LSR jest spójna z poszczególnymi dokumentami strategicznymi dla obszaru działania LGD na poziomie gmin członkowskich, powiatu i województwa zachodniopomorskiego.

Podstawowymi dokumentami programowymi, z którymi Lokalna Strategia Rozwoju LGD CIW jest zgodna są:

Plan Strategiczny Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023 – 2027 w zakresie COOP(77) – Współpraca, obszar interwencji: I 13.1. - LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS). Realizowany wskaźnik: O.31. Liczba wspartych lokalnych strategii rozwoju (LEADER) lub działań przygotowawczych

Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021 – 2027 cel szczegółowy: ESO4.8. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji (EFS+). Realizowane wskaźniki: Bezrobotni, w tym długotrwale bezrobotni; Osoby bierne zawodowo;

Uczestnicy poszukujący pracy po zakończeniu udziału w programie; Uczestnicy uzyskujący kwalifikacje po zakończeniu udziału w programie; Uczestnicy pracujący po zakończeniu udziału w programie.

Zadania przyjęte do realizacji w LSR są **spójne ze Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030** w zakresie następujących celów:

1. Cel strategiczny – Otwarta społeczność, przede wszystkim cel kierunkowy 1.2 Włączenie społeczne i zapewnienie szans rozwojowych wszystkim mieszkańcom regionu;
2. Cel strategiczny – Dynamiczna gospodarka, przede wszystkim cel kierunkowy 2.2 Wzmocnienie gospodarki wykorzystującej naturalne potencjały regionu;
3. Cel strategiczny – Sprawny samorząd, przede wszystkim cel kierunkowy 3.3 Zapewnienie zintegrowanej i wydolnej infrastruktury.

Cel 1. Poprawa jakości życia osób młodych na obszarze LSR do 2029 r. wykazuje spójność z następującymi dokumentami:

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030:

Cel: 1.1.2. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją (Wskaźnik: Współczynnik Aktywności zawodowej wg BAEL). Cel: 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego (Wskaźnik: Nakłady inwestycyjne (w cenach bieżących) na 1 mieszkańca), Cel: 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym (Wskaźnik: Wskaźnik przeżywalności przedsiębiorstw – trzy lata od założenia działalności gospodarczej (osoba fizyczna)

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030

Cel szczegółowy III Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa, Kierunek interwencji: III.2 Rozwój przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy (wskaźnik: Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym na wsi)

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030:

Cel 2.2 Wzmocnienie gospodarki wykorzystującej naturalne potencjały regionu (Wskaźnik: Udział pracujących w dużych i średnich firmach w stosunku do ogółu zatrudnionych, Wskaźnik zatrudnienia (w odniesieniu do ogółu mieszkańców)).

Strategia terytorialna Partnerstwa Strefy Centralnej z 2021 roku:

Cel 1 : Poprawa warunków do rozwoju przedsiębiorczości (wskaźnik: Liczba zarejestrowanych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą)

Strategia Rozwoju Gminy Łobez na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2035:

Cel 3.1 Rozwój przedsiębiorczości (Wskaźnik: Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych)

Strategia Rozwoju dla Gminy Dobra na lata 2017-2026:

Obszar działania: Gospodarka i infrastruktura techniczna, Cel 2: Rozwój lokalnej przedsiębiorczości i poprawa warunków rozwoju małych przedsiębiorstw (Wskaźnik: ilość nowych zakładów pracy).

Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Radowo Małe na lata 2020-2030:

Cel: 2.1 Zwiększenie atrakcyjności gospodarczej gminy (wskaźnik: Liczba podmiotów gospodarczych ogółem)

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Radowo Małe na lata 2019-2023:

Cel strategiczny 1. Stwarzanie mieszkańcom gminy warunków do rozwoju oraz zapewnienie im bezpieczeństwa socjalnego (wskaźnik: liczba podmiotów gospodarczych).

Cel 2. Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej obszaru LSR do 2029 r. koresponduje z następującymi dokumentami:

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030:

Cel: 1.1.2. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją (Wskaźnik: Współczynnik Aktywności zawodowej wg BAEL). Cel: 2.2 Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym (Wskaźnik: Wskaźnik przeżywalności przedsiębiorstw – trzy lata od założenia działalności gospodarczej (osoba fizyczna)

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030

Cel szczegółowy II Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska, Kierunek interwencji: II.3. Rozwój infrastruktury społecznej i rewitalizacja wsi i małych miast

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030:

Cel 2.2 Wzmocnienie gospodarki wykorzystującej naturalne potencjały regionu (Wskaźnik: Udział pracujących w dużych i średnich firmach w stosunku do ogółu zatrudnionych, Wskaźnik zatrudnienia (w odniesieniu do ogółu mieszkańców)), Cel 3.2 Rozwój obszarów pozaaglomeracyjnych Wskaźnik: Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem budżetów gmin, powiatów i województwa), Cel 3.3 Zapewnienie zintegrowanej i wydolnej infrastruktury

Strategia terytorialna Partnerstwa Strefy Centralnej z 2021 roku:

Cel 3: Zrównoważona turystyka oparta na endogenicznych zasobach przyrodniczych i krajobrazowych (wskaźnik: Liczba turystów korzystających z noclegów)

Strategia Rozwoju Gminy Łobez na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2035:

Cel 4.2 Rozwój infrastruktury i oferty turystycznej (Wskaźnik: Liczba osób korzystających z oferty kulturowo-turystycznej), Cel 4.3 Zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (Wskaźnik: Liczba zmodernizowanych obiektów sportowych i rekreacyjnych)

Strategia Rozwoju dla Gminy Dobra na lata 2017-2026:

Obszar działania: Przyjazne środowisko: Cel 1: Wykorzystanie potencjału przyrodniczego gminy Dobra (wskaźnik: wzrost liczby turystów)

Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Radowo Małe na lata 2020-2030:

Cel: 2.1 Zwiększenie atrakcyjności gospodarczej gminy (wskaźnik: Liczba utworzonych miejsc Noclegowych)

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Radowo Małe na lata 2019-2023:

Cel strategiczny 1. Stwarzanie mieszkańcom gminy warunków do rozwoju oraz zapewnienie im bezpieczeństwa socjalnego (liczba podmiotów gospodarczych)

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Węgorzyno na lata 2021-2027:

Cel strategiczny 4. Dbłość o zdrowie i bezpieczeństwo publiczne mieszkańców gminy, cel operacyjny 1. Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia fizycznego i psychospołecznego oraz zdrowego stylu życia (wskaźnik: przedsięwzięcia w zakresie aktywnego sposobu spędzania czasu wolnego)

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Resko na lata 2021 – 2031:

Cel strategiczny nr 1 Rozwój sprawnego i zintegrowanego systemu wspierania rodziny, Cel operacyjny nr 2 Poprawa funkcjonowania dzieci i młodzieży, wspomaganie ich rozwoju oraz zwiększenie integracji rodzin

Cel 3. Włączenie społeczne mieszkańców obszaru LSR do 2029 r. pozwoli na wsparcie następujących obszarów, wskazanych w dokumentach strategicznych:

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030:

Cel: 1.1.2. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją (Wskaźnik: Współczynnik Aktywności zawodowej wg BAEL, Udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem). Cel: 2.1.2. Kształcenie ustawiczne (Wskaźnik: Odsetek osób dorosłych uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu (w wieku 25–64 lata), Cel:

2.1.3. Zwiększanie zasobów rynku pracy i rozwój kapitału społecznego ((Wskaźnik: Nakłady inwestycyjne (w cenach bieżących) na 1 mieszkańca)

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030:

Cel szczegółowy III Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa, Kierunek interwencji: III.3 Wzrost umiejętności i kompetencji mieszkańców wsi (wskaźnik: Osoby dorosłe uczestniczące w kształceniu lub szkoleniu (w wieku 25– 64 lata)

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030:

Cel 1.2 Włączenie społeczne i zapewnienie szans rozwojowych wszystkim mieszkańcom regionu (Wskaźnik: Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 16–64 lat wg BAEL)

Strategia terytorialna Partnerstwa Strefy Centralnej z 2021 roku:

Cel 4 : Rewitalizacja zdegradowanych społecznie i ekonomicznie obszarów wiejskich (wskaźnik: Liczba mieszkańców na terenach wiejskich)

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Łobeskim na lata 2021 2025:

Cel 4.3 Podniesienie skuteczności działań podejmowanych na rzecz osób z niepełnosprawnością (wskaźnik: liczba spotkań instytucji współpracujących w zakresie wsparcia dla osób niepełnosprawnością)

Strategia Rozwoju Gminy Łobez na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2035:

Cel 1.4 Aktywizacja społeczna i podnoszenie świadomości publicznej mieszkańców (Wskaźnik: Liczba osób objętych wsparciem)

Strategia Rozwoju dla Gminy Dobra na lata 2017-2026:

Obszar działania: Społeczeństwo: Cel 1: Stworzenie warunków dla rozwoju społeczno – zawodowego miejscowej ludności (wskaźnik: liczba osób, które podniosły kwalifikacje zawodowe)

Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Radowo Małe na lata 2020-2030:

Cel: 1.1 Zwiększenie jakości i dostępności usług na rzecz integracji lokalnej społeczności (wskaźnik: Liczba projektów edukacyjnych uwzględniających zakup dodatkowego wyposażenia sal/pracowni/laboratoriów lub Liczba ludności ogółem, w tym kobiet)

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Radowo Małe na lata 2019-2023:

Cel strategiczny 1. Stwarzanie mieszkańcom gminy warunków do rozwoju oraz zapewnienie im bezpieczeństwa socjalnego (wskaźnik: liczba programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym)

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Węgorzyno na lata 2021-2027:

Cel strategiczny 1. – Ograniczanie ubóstwa, bezrobocia i bezdomności, cel operacyjny 1. Wsparcie mieszkańców zagrożonych i dotkniętych ubóstwem, cel operacyjny 2. Aktywizacja osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia (wskaźnik: liczba osób bezrobotnych)

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Resko na lata 2021 – 2031:

Cel strategiczny nr 5: Wsparcie i aktywizacja społeczno – zawodowa osób pozostających bez pracy, Cel operacyjny nr 1: Zwiększenie szans na podjęcie zatrudnienia, w tym osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym (wskaźnik: Udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców Gminy w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców)

Rzetelna **analiza dokumentów strategicznych** pozwoliła na lepsze wpasowanie przyjętych priorytetów rozwoju określonych w LSR w kierunku rozwoju przyjęte przez samorządy lokalne i regionalne. Dzięki poznaniu założeń niniejszych dokumentów, członkowie LGD posiadali lepszą orientację, jakie konkretne problemy są najbardziej istotne dla społeczności lokalnej i środowiska, w którym żyją, a także – jak je rozwiązać. Wiedza ta pomogła w wyborze kwestii kluczowych dla regionu – po to, aby przygotowana LSR miała charakter spójny i komplementarny w stosunku do działań już podjętych przez inne podmioty. Dzięki takiemu postępowaniu, LGD nie powtórzy działań podjętych już przez inne podmioty,

a jednocześnie możliwe będzie uzyskanie synergicznych efektów działań komplementarnych w stosunku do projektów realizowanych przez inne podmioty.

Cele i przedsięwzięcia określone w LSR wynikają z diagnozy obszaru działania Centrum Inicjatyw Wiejskich i wniosków płynących z prac nad przygotowaniem analizy SWOT. Są one ze sobą **ściśle powiązane**, a rola LGD, jako lidera wdrażania LSR zapewnia realizację podejścia w sposób spójny, komplementarny i synergiczny.

Spójność, komplementarność i synergia w ramach LSR dotyczy przede wszystkim działań prowadzonych w ramach określonych grup problemów/działań zwanych przedsięwzięciami. W ramach niniejszej strategii planuje się realizację przedsięwzięć, które w efekcie mają się przyczynić do realizacji celów i osiągnięcia określonej wizji obszaru. Spójność, komplementarność i synergia w ramach LSR dotyczy również związków między różnymi partnerami społecznymi, gospodarczymi i publicznymi zaangażowanymi w rozwój lokalny obszar.

We wszystkich przedsięwzięciach zakłada się **udział przedstawicieli różnych sektorów** w podejmowaniu działań, inwestycji ukierunkowanych na osiągnięcie wspólnych celów rozwoju obszaru. Działania wdrażane w ramach LSR będą monitorowane przez LGD zarówno na etapie podejmowania decyzji o wyborze operacji zgodnych z LSR, jak i prowadzenia ewaluacji pod kątem osiąganych wskaźników produktów, rezultatów i oddziaływania na rozwój obszaru.

Opracowana strategia zakłada realizację kolejnych celów poprzez konsekwentne wdrażanie wybranych przedsięwzięć. Istotą podejmowanych działań jest realizacja kolejnych przedsięwzięć w sposób **spójny i komplementarny**, z użyciem różnych metod i zaangażowanych różnych sektorów i partnerów.

Powyższa analiza wskazuje na fakt, iż LSR LGD CIW ściśle łączy się ze wskazanymi dokumentami planistycznymi, ponieważ określone cele LSR mają swoje odzwierciedlenie we wskazanych strategiach. Komplementarność wskazanych dokumentów została wykazana poprzez **wzajemne uzupełnianie się** w zakresie zdiagnozowanych potrzeb i określonych celów, a co za tym idzie wskaźników. Ponad to należy szczególną uwagę zwrócić na fakt synergii, która zachodzi pomiędzy wskazanymi dokumentami planistycznymi z obszaru LSR, ponieważ współdziałanie wynikające z dokumentów planistycznych w zakresie spójnych problemów, grup docelowych, celów i planowanych projektów powoduje, że będą to działania skuteczniejsze niż pojedyncze projekty. Tutaj ogromną rolę odgrywa partnerstwo zarówno wewnątrz LGD jak i poza, w ramach różnych sektorów i grup interesów. Wymaga to integracji w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć, co będzie realizowane poprzez spójność terytorialną strategii, kierunków wskazanych w strategiach, a dalej wdrażanie LSR oraz realizację Planu Komunikacji.

Cała Lokalna Strategia Rozwoju Centrum Inicjatyw Wiejskich skupia się wokół trzech najważniejszych problemów, które zostały zidentyfikowane na obszarze LGD. Wszystkie cele i przedsięwzięcia zostały bardzo dokładnie przemyślane w taki sposób, aby działania podejmowane przez przyszłych grantobiorców/wnioskodawców w ramach wszystkich zaproponowanych obszarów wywołały tzw. **efekt synergii**.

W ramach celu 1 zdefiniowano dwa przedsięwzięcia, których realizacja ma przyczynić się do poprawy jakości życia osób młodych na terenie LSR. W ramach tego celu połączone zostaną **różne metody, sektory i beneficjenci**, których projekty będą wpisywały się w pewien cykl działań interwencyjnych. W ramach przedsięwzięcia 1.1, ze względu na jego zakres i konkursowy charakter, o dofinansowanie będą mogły ubiegać się osoby podejmujące działalność gospodarczą, a także podmioty już istniejące i chcące się rozwijać. Wspólnym mianownikiem łączącym wszystkich wnioskodawców będzie kierunek działania – rozwój usług dla ludzi młodych w tym niepełnosprawnych i ich rodzin. Przedsięwzięcie 1.2 dedykowane jest natomiast głównie organizacjom pozarządowym i JSFP. Podmioty te z innego poziomu będą działały na rzecz poprawy warunków życia osób młodych. Operacje w ramach tego przedsięwzięcia mogą dotyczyć inwestycji związanych z tworzeniem przestrzeni sprzyjających włączeniu społecznemu osób młodych. Działania te będą miały charakter oddolnej inicjatywy, dlatego też będą

realizowane w formule projektu grantowego. W ramach celu 1 **spójność i komplementarność** obu przedsięwzięć przejawia się tym, że wspólnymi siłami zarówno przedsiębiorcy jak i organizacje pozarządowe, a także jednostki sektora finansów publicznych będą podejmowały różnorodne, nawzajem uzupełniające się działania, które w rezultacie mają spowodować, że obszar Powiatu Łobeskiego stanie się miejscem atrakcyjnym do życia dla osób młodych w tym niepełnosprawnych i ich rodzin.

W ramach celu 2 przewidziano trzy spójne tematycznie przedsięwzięcia w zakresie wzmocnienia atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej obszaru LSR. Przedsięwzięcie 2.1 podobnie jak przedsięwzięcie 1.1 skierowane jest do przedsiębiorców - osób podejmujących działalność gospodarczą, a także podmiotów już istniejących i chcących się rozwijać, jednakże w tym przypadku dotyczy ono usług turystycznych i rekreacyjnych. Działaniem **komplementarnym** do rozwoju usług turystycznych i rekreacyjnych odpłatnych będzie rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury w szczególności dedykowanej osobom młodym w tym niepełnosprawnym i ich opiekunom. O wsparcie na realizację operacji związanych z infrastrukturą turystyczną i rekreacyjną (przedsięwzięcie 2.2) będą mogły ubiegać się różne podmioty (JST, organizacje pozarządowe, mieszkańcy). Ze względu na różnorodną skalę działań przedsięwzięcie będzie mogło być realizowane w dwóch formułach: konkurs i projekt grantowy. Trzecie przedsięwzięcie (2.3) będzie dopełnieniem dwóch w/w, albowiem będzie dotyczyło lokalnych zasobów obszaru LSR będących naturalnym bogactwem Ziemi Łobeskiej. Jest to kolejny bardzo ważny element, który w istotny sposób wpływa na atrakcyjność turystyczną obszaru. Ze względu na ograniczoną pulę środków finansowych w tym przedsięwzięciu przewidziano realizację działań ukierunkowanych na informację, promocję i edukację. Przedsięwzięcie głównie kierowane jest do organizacji pozarządowych i mieszkańców i będzie realizowane w formule projektu grantowego. Zastosowane podejście spowoduje, że w rezultacie w tym celu zostaną podjęte **spójne tematycznie działania**, które z wykorzystaniem nieco innych narzędzi i w różny sposób angażujące społeczność lokalną oraz budujące dialog społeczny między różnymi sektorami, przyczynią się do realizacji wzajemnie uzupełniających się przedsięwzięć wmacniających atrakcyjność turystyczną i rekreacyjną obszaru.

Cel 3 będzie realizowany poprzez jedno przedsięwzięcie 3.1 Wspieranie aktywnej integracji mieszkańców. Przedsięwzięcie będzie realizowane w formule grantowej poprzez beneficjentów będących przedstawicielami **wszystkich sektorów**. Cel 3 jest spójny tematycznie z przedsięwzięciem 1.2 (Cel 1). Oba obejmują swoim zakresem włączenie społeczne. W ramach celu 3 będą realizowane działania miękkie polegające na aktywizacji/integracji mieszkańców poszukujących pracy (ze szczególnym uwzględnieniem osób młodych w tym niepełnosprawnych i ich opiekunów), natomiast w ramach przedsięwzięcia 1.2 będą powstawały przestrzenie (działania inwestycyjne) sprzyjające tej aktywizacji i integracji. Możliwa również będzie organizacja na powstałej przestrzeni wydarzeń, spotkań i imprez.

Również cel 1 i cel 2 wykazują spójność i komplementarność względem siebie. Cały cel 1 ukierunkowany jest na poprawę jakości życia osób młodych na terenie LGD, w tym osób niepełnosprawnych i ich rodzin. Natomiast przedsięwzięcie 2.2 odnosi się do Infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w szczególności dedykowanej osobom młodym i dodatkowo premiowanych za uwzględnienie potrzeb osób z niepełnosprawnościami. W związku z powyższym realizacja zadań w ramach przedsięwzięcia 2.2 spowoduje, że obszar LSR stanie się atrakcyjniejszy do zamieszkania dla osób młodych. Rozbudowana i atrakcyjna ogólnodostępna infrastruktura turystyczna i rekreacyjna bez wątpienia wpływa na poprawę jakości życia.

Chcąc jak najefektywniej wdrożyć Lokalną Strategię Rozwoju **LGD będzie szukało możliwości dywersyfikacji źródeł finansowania** wszystkich wykazanych celów i przedsięwzięć LSR poprzez aplikowanie o środki z innych źródeł unijnych (m.in. ze środków przeznaczonych na inne działania określone w FEPZ 2021-2027) i krajowych (m.in. konkursy na szczeblu gmin, powiatu, województwa i ministerstw właściwych) w celu realizacji przedsięwzięć określonych w LSR oraz celów statutowych.

Przede wszystkim LGD CIW planuje **kontynuować realizację zadań publicznych**, zleczanych do tej pory co roku przez Powiat Łobeski, w zakresie wsparcia seniorów i świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej. Zadania te wpisują się w przedsięwzięcie 3.1 i cel 3. Włączenie społeczne mieszkańców obszaru LSR do 2029 r.

Dzięki temu podmioty inne niż LGD mogą finansować swoje kierunki działań z budżetu LSR, a LGD może szukać innych źródeł finansowania zaplanowanych przedsięwzięć. Poza aspektem finansowym należy zwrócić szczególną uwagę na fakt, że tego typu współpraca pomiędzy podmiotami na obszarze LSR przyczynia się do **rozwoju partnerstwa** tj. aspektu mającego kluczowe znaczenie w szerokim i innowacyjnym wdrażaniu LSR oraz pozostałych dokumentów planistycznych wskazanych powyżej.

Ponad to dzięki podejściu LEADER nastąpi **wsparcie niektórych grup beneficjentów w sposób odmienny od innych instrumentów** wsparcia, będzie możliwa realizacja projektów wychodzących poza granice administracyjne gmin i co ważne obowiązuje zasada braku dominacji sektora publicznego. Stosowanie różnych metod wdrażania LSR pozwala na zróżnicowane podejście w odniesieniu do tematyki ogłaszanych naborów wniosków np. zastosowanie formuły grantowej znacznie upraszcza wdrażanie pomysłów lokalnych organizacji, liderów i innych podmiotów zarówno na etapie przyznawania pomocy, jak i rozliczania ograniczając je do Biura, Rady i Zarządu LGD. Realizacja operacji w partnerstwie pozwala na objęcie wsparciem szerszej grupy odbiorców, a formuła konkursowa gwarantuje prawidłowe, zgodne z wszelkimi normami wdrożenie projektów oraz rozwój współpracy pomiędzy LGD, beneficjentami i Instytucją Zarządzającą.

Rozdział 6. Cele i wskaźniki:

W oparciu o analizę potrzeb i potencjałów obszaru LGD oraz wnioski z konsultacji społecznych sformułowano trzy kluczowe potrzeby, na których zostanie skoncentrowane wsparcie ze środków LSR:

1. **Poprawa jakości życia osób młodych** – powiat łobeski jest jednym z najszybciej wyludniających się – młodzież wyjeżdża do większych miast do szkół i najczęściej pozostaje tam już na zawsze w poszukiwaniu lepszych warunków do życia. Dla młodych (oprócz pracy) bardzo istotna jest możliwość zaspokojenia potrzeb społeczno-kulturalnych (swobodny dostęp do edukacji, kultury, sportu, rozrywki i strefy beauty&wellness). Na terenie powiatu łobeskiego brakuje odpowiedniej oferty dla ludzi młodych w tym osób niepełnosprawnych i ich rodzin, która zachęcałaby młodzież do powrotu w rodzinne strony, a to może nasilać dalsze wyludnianie się.
2. **Wzmocnienie atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej** – obszar LGD CIW położony jest w środkowej części województwa zachodniopomorskiego i oddalony jest w odległości około 100 km od większych ośrodków miejskich. Posiada ciągle niewykorzystany potencjał endogeniczny (las, rzeki, jeziora, stosunkowo niewielka odległość do morza), który jest doskonałym kierunkiem do rozwoju turystyki i rekreacji.
3. **Włączenie społeczne** – powiat łobeski jest obszarem popegeerowskim, który do dziś przejawia problemy społeczne przenoszone z pokolenia na pokolenie. Wiele osób, pomimo poprawiających się warunków zatrudnienia na obszarze, nie jest zainteresowanych pracą i pozostaje nieaktywnych zawodowo. Ta postawa dotyczy również zachowań społecznych. W dobie wszechobecnego Internetu ludzie tracą potrzebę osobistego kontaktu z otoczeniem.

W odpowiedzi na te potrzeby sformułowano trzy cele LSR, które mają zostać osiągnięte w najbliższych latach. Do każdego celu przypisano przedsięwzięcia, które wskazują, jakie typy operacji będą wspierane z budżetu LSR.

Cel LSR	Przedsięwzięcie	Źródło finansowania	Zakres, grupa docelowa i tryb realizacji
1. Poprawa jakości życia osób młodych na obszarze LSR do 2029 r.	1.1 Usługi dla młodych	PS WPR	podejmowanie i/lub rozwój działalności gospodarczej w zakresie zaspokajania potrzeb życiowych osób młodych w tym niepełnosprawnych i ich rodzin; adresaci: sektor gospodarczy (osoby podejmujące i osoby/podmioty prowadzące już działalność gospodarczą); tryb: konkurs
	1.2 Przestrzenie sprzyjające włączeniu społecznemu	PS WPR	tworzenie i doposażanie miejsc, w których odbywać się będą aktywności dla ludzi młodych, w tym niepełnosprawnych i ich rodzin oraz oddolne inicjatywy mieszkańców, zagospodarowanie przestrzeni w małych miejscowościach; realizacja na utworzonych przestrzeniach wydarzeń, spotkań i imprez; adresaci: sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe) i sektor publiczny (przede wszystkim instytucje kultury i podmioty działające w sferze włączenia społecznego); tryb: projekt grantowy, operacja własna

2. Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej obszaru LSR do 2029 r.	2.1 Usługi turystyczne i rekreacyjne z poszanowaniem środowiska	PS WPR	podejmowanie i/lub rozwój działalności gospodarczej w zakresie usług turystycznych i rekreacyjnych; adresaci: sektor gospodarczy (osoby podejmujące i osoby/podmioty prowadzące już działalność gospodarczą); tryb: konkurs
	2.2 Infrastruktura turystyczna i rekreacyjna	PS WPR	poprawa dostępności infrastruktury publicznej, służącej rekreacji i/lub turystyce, w szczególności dedykowanej osobom młodym w tym niepełnosprawnym i ich rodzin ; adresaci: sektor publiczny i sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe); tryb: konkurs, projekt grantowy
	2.3 Wykorzystanie zasobów lokalnych obszaru LSR	PS WPR	ochrona (zachowanie i promocja) lokalnych zasobów przyrodniczych i kulturowych; adresaci: sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe); tryb: projekt grantowy, operacja własna
3. Włączenie społeczne mieszkańców obszaru LSR do 2029 r.	3.1 Wsparcie aktywnej integracji mieszkańców	EFS+	aktywna integracja mieszkańców obszaru LSR, w szczególności osób młodych poszukujących pracy adresaci: osoby bierne zawodowo i osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz ich rodziny i otoczenie. (zgodnie z SzOP); tryb: granty (zgodnie z SzOP)

Cel 1. Poprawa jakości życia osób młodych na obszarze LSR do 2029 r.

Dlaczego to wspieramy?

Największym problemem powiatu łobeskiego jest silna depopulacja (spadek liczby mieszkańców). W konsultacjach społecznych mieszkańcy wyrazili jasną opinię – żeby ograniczyć ryzyko wyprowadzek kolejnych osób, trzeba pilnie poprawić jakość życia osób młodych na obszarze LSR. Na terenie powiatu brakuje zarówno atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego (oferowanej przez lokalny biznes), jak i atrakcyjnych i dostępnych przestrzeni, które mogłyby być wykorzystane do działań w zakresie włączenia społecznego mieszkańców.

Co zrobimy?

Przedsięwzięcie 1.1 Usługi dla młodych – rozwój przedsiębiorczości (podejmowanie i/lub rozwój działalności gospodarczej) w zakresie zaspokajania potrzeb życiowych osób młodych w tym niepełnosprawnych i ich rodzin (m.in. usługi edukacyjne/rozwijające zainteresowania, usługi ochrony zdrowia, opieka nad dziećmi, usługi związane ze spotem, rozrywką i rekreacją, strefa beauty&wellness, usługi gastronomiczne). Planujemy, że uda się wesprzeć **6** operacji z zakresu rozwoju przedsiębiorczości, w tym **4 operacje z zakresu START Działalności Gospodarczej i 2 operacje z zakresu Rozwoju Działalności Gospodarczej.**

Przedsięwzięcie 1.2 Przestrzenie sprzyjające włączeniu społecznemu – wykreowanie i utworzenie przyjaznych przestrzeni sprzyjających włączeniu społecznemu mieszkańców (w szczególności osób młodych, w tym z niepełnosprawnych i ich rodzin) - tworzenie miejsc, w których odbywać się będą aktywności dla ludzi młodych oraz oddolne inicjatywy mieszkańców, zagospodarowanie przestrzeni w

małych miejscowościach. Przedsięwzięcie przyczyni się do rozwoju integracji mieszkańców, ich aktywizacji i włączeniu do tego typu działań osób w niekorzystnej sytuacji. Dodatkowo w ramach przedsięwzięcia będzie można realizować na powstałej przestrzeni wydarzenia, spotkania i imprezy przyczyniające się do większej współpracy społeczności lokalnej. Zadania w ramach tego przedsięwzięcia związane będą także z doposażeniem takich miejsc, głównie w budynkach już istniejących np. domy kultury, świetlice wiejskie, ośrodki samopomocy, kluby, centra aktywności itp. Planujemy, że udzielimy wsparcia na **12** operacji z zakresu włączenia społecznego mieszkańców w tym osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin.

Co zrobimy dodatkowo?

LGD CIW będzie dodatkowo wspierać realizację celu 1. poprzez zacieśnianie współpracy ze środowiskami młodzieżowymi oraz przedsiębiorcami, którzy swoją działalność koncentrują na najmłodszych mieszkańcach powiatu. LGD będzie się także starało pozyskać dodatkowe środki finansowe, przede wszystkim na realizację przedsięwzięcia 1.2. Najbardziej prawdopodobne źródła finansowania to Fundacja BGK, Fundacja Orlen, Fundacja Wspomagania Wsi.

Jaki będzie efekt działań?

Rezultatem pomocy w ramach celu 1. będzie wzrost odsetka ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR. Zakładamy, że wskaźnik rezultatu osiągnie wartość 10.000 osób do 2029 r.

Cel 2. Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej obszaru LSR do 2029 r.

Dlaczego to wspieramy?

Obszar LSR posiada wiele cennych zasobów lokalnych, które mogą być wykorzystane w rozwoju turystyki i rekreacji. Niestety, zarówno standard infrastruktury publicznej, jak i zaplecze usług świadczonych przez sektor gospodarczy są niewystarczające. Poprawa atrakcyjności powiatu mogłaby zwiększyć ruch turystyczny i dochody mieszkańców, a w dłuższej perspektywie – nawet ograniczyć trend depopulacji obszaru LSR.

Co zrobimy?

2.1 Usługi turystyczne i rekreacyjne z poszanowaniem środowiska - rozwój przedsiębiorczości (podejmowanie i/lub rozwój działalności gospodarczej) w zakresie usług noclegowych, gastronomicznych/żywnościowych, atrakcji turystycznych, wypożyczalni sprzętu rekreacyjnego itp. Planujemy, że uda się wesprzeć **6** operacji z zakresu rozwoju przedsiębiorczości, **w tym 4 operacje z zakresu START Działalności Gospodarczej i 2 operacje z zakresu Rozwoju Działalności Gospodarczej.**

2.2 Infrastruktura turystyczna i rekreacyjna - poprawa dostępności małej infrastruktury publicznej, służącej rekreacji i/lub turystyce, w szczególności dedykowanej osobom młodym, w tym niepełnosprawnym i ich rodzinom (np. ścieżki rowerowe, skate-park, boisko, plaża, plac zabaw, street workout itp.). Zakładamy, że wsparcie LGD wystarczy na sfinansowanie **10** operacji z zakresu infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.

2.3 Wykorzystanie zasobów lokalnych obszaru LSR - ochrona (zachowanie i promocja) lokalnych zasobów przyrodniczych i kulturowych przez organizację wydarzeń kulturalnych, warsztatów z zakresu ginących zawodów czy folkloru, promocję dziedzictwa polskiej wsi (np. sztuka ludowa, zespoły pieśni tradycyjnych) oraz zachowanie cennych elementów przyrody (np. edukacja ekologiczna). Ze środków LSR planujemy wesprzeć **8** takich inicjatyw.

Co zrobimy dodatkowo?

LGD będzie koordynować działania na rzecz stworzenia spójnej oferty turystyczno-rekreacyjnej powiatu (np. udział w spotkaniach z przedstawicielami władz i branży turystycznej) przy zachowaniu komplementarności wsparcia LSR z innymi źródłami (np. w ramach FEdPZ). Dodatkowo, LGD planuje pozyskiwanie środków z innych źródeł, które mogłyby wesprzeć działania w ramach przedsięwzięcia 2.3 (przede wszystkim ze środków Euroregionu POMERANIA i KSOW).

Jaki będzie efekt działań?

Rezultatem pomocy w ramach celu 2. także będzie wzrost odsetka ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR. Zakładamy, że dzięki operacjom w ramach celu 2. wskaźnik rezultatu osiągnie wartość **15.000** osób do 2029 r.

Cel 3. Włączenie społeczne mieszkańców obszaru LSR do 2029 r.:

Dlaczego to wspieramy?

Powiat łobeski mierzy się z wieloma problemami społeczno-gospodarczymi (wyludnianie, bezrobocie, zagrożenie wykluczeniem społecznym), cały ten obszar został uznany za zagrożony trwałą marginalizacją. Pierwszym krokiem do poprawy sytuacji powinna być szeroka aktywizacja i integracja społeczna mieszkańców (w szczególności na terenach dawnych PGR).

Co zrobimy?

3.1 Wsparcie aktywnej integracji mieszkańców – dzięki środkom EFS+ planujemy szeroko zakrojone działania, które będą przyczyniać się do włączenia społecznego i poprawy szans na rynku pracy mieszkańców, przede wszystkim osób młodych poszukujących pracy. Dzięki szkoleniom, warsztatom i specjalistycznym kursom nasi mieszkańcy będą mieli szansę na podniesienie swoich kwalifikacji, ale także na ciekawe spędzenie czasu wolnego. Wsparciem z LSR chcemy objąć **100** osób bezrobotnych i **52** osób biernych zawodowo.

Co zrobimy dodatkowo?

LGD CIW od lat podejmuje dodatkowe inicjatywy na rzecz włączenia społecznego mieszkańców. W nowym okresie strategicznym kluczowe będzie nawiązanie partnerskich relacji z instytucjami pomocy społecznej i służbami zatrudnienia. LGD planuje też kontynuację projektów włączeniowych, finansowanych ze środków Powiatu Łobeskiego, dedykowanych seniorom i osobom potrzebującym pomocy prawnej. Możliwości pozyskania dodatkowych środków obejmują też: inne działania FEdPZ.

Jaki będzie efekt działań?

Rezultatem pomocy w ramach celu 3. będzie liczba osób: które uzyskały kwalifikacje (15 osób), poszukujących pracy (14 osób) i pracujących po opuszczeniu programu (9 osób).

W strukturze LSR znalazły się przedsięwzięcia:

- **dedykowane osobom młodym w tym niepełnosprawnym i ich rodzinom** (1.1, 1.2, 3.1, pośrednio – 2.2),
- **dedykowane seniorom** (częściowo 2.3),
- **dedykowane osobom z grup w niekorzystnej sytuacji** (przede wszystkim 3.1, 1.2, pośrednio 1.1, 2.2),
- **nastawione na poszukiwanie innowacyjnych rozwiązań** (1.2 i 2.3).
- **sprzyjające ochronie środowiska** (2.1, 2.3)

Przedsięwzięcia oraz sposób ich realizacji wraz grupami docelowymi przedstawia załącznik nr 1 do LSR - Cele i przedsięwzięcia oraz. Planowany **harmonogram** kontraktacji środków oraz osiągania poszczególnych wskaźników zawarty jest w załączniku nr 4 do LSR - Plan wykorzystania budżetu LSR oraz załączniku nr 2 do LSR - Plan działania.

W LSR zaplanowano realizację 9 wskaźników rezultatu (przypisanych do celów ogólnych), i 6 wskaźników produktu (przypisanych do poszczególnych przedsięwzięć). W LSR umieszczono obowiązkowe wskaźniki wynikające z przepisów programowych. Przyjęte wskaźniki są przejrzyste i mierzalne (określono wartość docelową i terminy ich osiągnięcia)

Wszystkie wskaźniki są adekwatne do odpowiednich celów i przedsięwzięć, są bezpośrednio związane z zakresem udzielanego wsparcia i pozwalają na mierzenie efektów poszczególnych operacji. Szczegółowy sposób i częstotliwość dokonywania pomiarów zostaną określone w zasadach monitorowania i ewaluacji.

W trakcie konsultacji społecznych przekazano uwagi dotyczące wagi i celowości monitorowania efektów realizacji LSR i jej wskaźników, co pozwoli zadbać o stabilną sytuację i pozwoli podejmować działania interwencyjne w przypadku rozbieżności lub niepowodzeń w realizacji LSR. Do najsukuteczniejszych metod monitorowania uczestnicy spotkań zaliczyli bezpośrednie rozmowy z beneficjentami (konkursy) i wizje lokalne w miejscu realizacji projektów (granty).

Rozdział 7. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru:

LGD jako partnerstwo trójsektorowe wypracowuje zasady swojego działania w formule pogłębionego partnerstwa, w granicach przewidzianych przepisami prawa. Dotychczasowe **15-letnie doświadczenie** we wdrażaniu LSR stanowi podstawowy zasób, na którym oparte zostaną procedury wdrażania LSR na nowy okres programowania.

LGD posiada zestaw dokumentów regulujących uprawnienia i zakres zadań poszczególnych organów (patrz: rozdział 1). Zapewniają one **przejrzysty, niedyskryminacyjny i efektywny** sposób wyboru operacji, które najlepiej osiągną założone cele LSR. Pozwalają one **uniknąć konfliktów interesów** i zapewniają, że **żadna pojedyncza grupa interesu nie kontroluje procesu podejmowania decyzji** w sprawie wyboru operacji. Procedury powstają każdorazowo we współpracy z organem nadzoru – pracownikami UMWZ – którzy dodatkowo weryfikują ich zgodność z obowiązującym prawem.

Wybór operacji będzie prowadzony **zgodnie z zasadami właściwymi dla danego funduszu** (cel 1 i 2 – EFFROW, cel 3 – EFS+), w tym przy użyciu obowiązkowych i/lub rekomendowanych kryteriów wyboru operacji/grantobiorców.

W nowej LSR planuje się przygotowywanie **szczegółowych regulaminów naborów**, które wyraźnie wskażą wnioskodawcy/grantobiorcy, jakie zasady będą obowiązywać w danym konkursie. Wszelkie dokumenty i zasady działania LGD są dostępne publicznie (na stronie internetowej), a mieszkańcy mają możliwość ich opiniowania i zgłaszania swoich uwag.

Zasady funkcjonowania LGD (przede wszystkim w zakresie wyboru operacji) są w dużej mierze określone przez przepisy prawa i wytyczne instytucji zarządzającej (MRiRW). **Do czasu zakończenia prac nad LSR nie ukończono jednak prac nad szczegółowymi wytycznymi**, które mocno ingerują w zasady przyznawania pomocy i tryb działania LGD. Niektóre rozwiązania i zapisy LSR mogą więc jeszcze ulec zmianie w przypadku niezgodności z ostateczną wersją wytycznych.

Nieco większą swobodę mamy przy określaniu **kryteriów wyboru operacji**. W przypadku LGD CIW ustanawianie i zmiana kryteriów wyboru operacji dokonywana jest przez Walne Zebranie Członków. Walne Zebranie Członków może upoważnić Zarząd do wprowadzania zmian w kryteriach w zakresie określonym Uchwałą Walnego Zebrania Członków. Zmiany kryteriów wyboru operacji zawsze poprzedzone są szerokimi konsultacjami z mieszkańcami.

Kryteria planowane do zastosowania w najbliższych latach obejmują:

- ewentualne kryteria obowiązkowe w ramach EFS+ i FEoPZ (przedsięwzięcie 3.1),
- ewentualne kryteria obowiązkowe w ramach PS WPR (wszystkie przedsięwzięcia z wyjątkiem 3.1),
- innowacyjność (przedsięwzięcie 1.2 i 2.3, ocena uzależniona od stopnia oryginalności),
- premiowanie operacji realizowanych w partnerstwie z podmiotami z obszaru LSR (przedsięwzięcie 1.2 i 2.3),
- premiowanie operacji dedykowanych lub pozytywnie oddziałujących na osoby młode i/lub osoby z grup w niekorzystnej sytuacji (wynikające z diagnozy obszaru),
- ocenę wpływu grantu/operacji na osiągnięcie celów LSR (w tym wartości planowanych do osiągnięcia wskaźników produktu i rezultatu),
- zgodność operacji z zasadami zrównoważonego rozwoju i Europejskiego Zielonego Ładu (przedsięwzięcie 2.1, 2.3 i 3.1).

Przez **innowacyjność** rozumie się zmianę mającą na celu wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania

lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych (kontekst lokalny).

Stopień oryginalności zmian w innowacyjności:

- Kreatywne – powstają w wyniku autorskiego pomysłu, dotyczą nowych produktów, usług, procesów lub organizacji.
- Imitujące - wzorowane na wcześniej powstałych produktach, usługach, procesach lub organizacji. Dotyczące nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych,
- Pozorne – w rzeczywistości nie są to innowacje w skali LSR. Są to jedynie drobne zmiany oferujące rzekome nowości.

LGD planuje **animację** na rzecz podejmowania działań innowacyjnych (np. doradztwo, szkolenia, wsparcie ekspercki), ale także ich wdrażania (warsztaty kreatywne, wizyty studyjne w ramach transferu wiedzy i doświadczeń).

LGD, zgodnie z wieloletnim doświadczeniem, planuje **szeroko wykorzystywać formułę projektów grantowych**⁵. Będzie to podstawowy tryb realizacji w przedsięwzięciach: 1.2 i 2.3. W ramach tych dwóch przedsięwzięć oceniane będzie także partnerstwo na obszarze LSR i innowacyjność proponowanych rozwiązań. W przypadku braku możliwości realizacji założonych zadań przez wnioskodawców, LGD dopuszcza tu możliwość przeprowadzenia operacji własnych.

Projekty realizowane w ramach LSR współfinansowane z EFS+ będą wybierane i realizowane zgodnie z **politykami horyzontalnymi**, o których mowa w art. 9 rozporządzenia 2021/1057, w szczególności z zasadą równości kobiet i mężczyzn oraz równości szans i niedyskryminacji. Projekty współfinansowane w ramach EFRROW dla interwencji I.13.1 LEADER będą wybierane i realizowane zgodnie z przepisami ustawy RLKS z uwzględnieniem zasad horyzontalnych określonych w art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Uwagi zgłoszone w procesie konsultacji społecznych: Z uwagi na zawile procedury wyboru i oceny wniosków konieczne będzie podtrzymywanie akcji szkoleniowo-informacyjnej i konsultacyjnej, co ułatwi proces składania wniosków i podniesie jakość dokumentacji. Zaangażowanie pracowników Biura wzbudza poczucie bezpieczeństwa u wnioskodawców. Zawnioskowano aby do kryteriów wyboru operacji ponownie włączyć „udział wnioskodawcy w szkoleniach i doradztwie w Biurze LGD” i nadać mu wysoką punktację, co powinno wpłynąć na powszechny udział w tym rodzaju wsparcia oferowanego przez LGD CIW i zapewni wysoką jakość procedowania wniosków składanych do LGD CIW.

⁵ LGD zaplanowała też projekt grantowy w przedsięwzięciu 2.2, obecnie nie jest jednak pewne, czy będzie to zgodne z wytycznymi MRiRW. Fragmenty te zaznaczono kolorem czerwonym.

Rozdział 8. Plan działania:

Zakładany przez LGD harmonogram wdrażania LSR wynika z narzuconych ogólnie zasad – **kamieni milowych**, które zostaną określone w umowie o warunkach i sposobie realizacji LSR w odniesieniu do tempa kontraktowania środków, zarówno z PS WPR, jak i EFS+.

Na podstawie informacji dostępnych w momencie tworzenia LSR, LGD sporządziła zakładany harmonogram wydatkowania środków i osiągania poszczególnych wskaźników produktu i rezultatu (załącznik nr 2 i 4 do LSR). Bierze on pod uwagę czas niezbędny na opracowanie dokumentacji konkursowej, przeprowadzenie naborów przez LGD oraz przede wszystkim – czas niezbędny na ocenę wniosku w UMWZ i zawarcie umowy przyznania pomocy. Przyjęte wartości wynikają z danych historycznych i **realnego tempa wdrażania dotychczasowych LSR**.

LGD zakłada, że wydatkowanie środków PS WPR i EFS+ będzie przebiegać w miarę równomiernie. Aktualne ustalenia z UMWZ pokazują, że w przypadku środków EFS+ nastąpi szybsza kontraktacja w początkowych latach. LGD będzie dokładać wszelkich starań, aby LSR była wdrażana **możliwie sprawnie i efektywnie**, nawet szybciej niż przyjęto we wstępnych założeniach. Jednak tylko w niewielkim stopniu jest to uzależnione od działań samej LGD.

Plan wdrażania LSR zakłada też przeprowadzenie w pierwszej kolejności naborów, które poprawią warunki techniczne i lokalowe w obiektach/przestrzeniach, które następnie zostaną wykorzystane do prowadzenia działań aktywizacyjnych, finansowanych w przedsięwzięciach 1.2, 2.3 i 3.1. Taka logika interwencji pozwoli osiągnąć możliwie najlepsze i najszersze efekty.

W przypadku celu 3., tempo wdrażania zależy głównie od harmonogramu realizacji naborów przez UMWZ/WUP, który nie został jeszcze określony. LGD zakłada, że możliwie szybko zawrze umowy z UMWZ, a następnie – systematycznie będzie organizować nabory na obszarze.

Uwagi zgłoszone podczas konsultacji społecznych: w trakcie spotkań podkreślano, iż należy zaplanować tempo wydatkowania środków w taki sposób, żeby spokojnie wywiązać się ze zobowiązań wynikających z kamieni milowych. Najlepszą wiedzę w tym zakresie posiadają pracownicy Biura LGD i to oni powinni zaprojektować równomierny przebieg wydatkowania środków.

Rozdział 9. Plan finansowy LSR:

Na środki LSR składają się dwa fundusze:

- **EFFROW** (PS WPR) w kwocie łącznej **1.562.500,00 EUR** (w tym **312.500,00EUR** na Zarządzanie LSR),
- **EFS+** (FEdPZ) w kwocie łącznej **817.285,08 EUR** (w tym **163.457,01 EUR** na Zarządzanie LSR).

LGD CIW ma po raz pierwszy możliwość realizacji **wielofunduszowej LSR**. Dzięki zaangażowaniu dużej puli środków EFS+ możliwe będzie zaplanowanie szerokich działań aktywizacyjno-integracyjnych dla mieszkańców i jednocześnie skoncentrowanie środków PS WPR na pozostałych obszarach, istotnych z punktu widzenia mieszkańców.

Cel 1. i 2. LSR będą finansowane w całości ze środków PS WPR, a cel 3. – ze środków EFS+. Jednak LGD CIW będzie też podejmować działania na rzecz pozyskania dodatkowych środków finansowych na realizację celów LSR, przede wszystkim w ramach przedsięwzięć 1.2, 2.3 i 3.1. Potencjalne źródła zewnętrznego finansowania obejmują:

- Środki gmin i Powiatu Łobeskiego,
- Krajowej Sieci Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- Funduszy Europejskich dla Pomorza Zachodniego (działania inne niż RLKS),
- Środki prywatne (np. fundacje, jak: Fundacja Wspomagania Wsi, Fundacja BGK, Fundacja BOŚ),
- Środki międzyregionalne i międzynarodowe (np. INTERREG, Euroregion POMERANIA),

Wnioski zgłoszone w procesie konsultacji społecznych: Należy przyjąć takie rozwiązania, które pozwolą na sprawne wydatkowanie środków w ramach obu funduszy, które ma do dyspozycji LGD na realizację LSR na lata 2023-2027. Tak zaplanować przedsięwzięcia, aby były one adekwatne do zdiagnozowanych problemów, a zarazem wpisywały się w zakres wsparcia. Obecni na spotkaniach mieszkańcy zawnioskowali aby racjonalnie podzielić budżet pomiędzy poszczególne przedsięwzięcia, tak aby wsparcie mogło trafić w sposób bezpośredni i pośredni do jak największej liczby mieszkańców. Należy podtrzymywać działania prowadzone przez LGD na rzecz pozyskiwania dodatkowych środków (poza budżetem LSR).

Rozdział 10. Monitoring i ewaluacja:

Realizacja LSR będzie podlegać stałemu monitoringowi oraz procesowi ewaluacji, które pozwolą na szybką reakcję w przypadku zaistnienia problemów lub zagrożeń na każdym etapie wdrażania.

Działania monitorujące będą prowadzone na bieżąco w ramach prowadzenia czynności zaplanowanych przez LGD w planie działania i planie komunikacji (związane z ogłoszeniem naborów wniosków, promocją i komunikacją z mieszkańcami obszaru LSR oraz samym funkcjonowaniem LGD). Ocenie będą również podlegać poziomy realizacji budżetu i wskaźników oraz poziom aktywizacji mieszkańców jako wnioskodawców w ramach naborów. Proces monitoringu rozpocznie się od pierwszego dnia realizacji umowy o warunkach i sposobie realizacji LSR aż po dzień jej oficjalnego zakończenia.

Za prowadzenie monitoringu odpowiada **Biuro LGD**. Dane monitoringowe w postaci zestawień i opracowań analitycznych mogą też być przedmiotem posiedzeń Zarządu, Rady lub Komisji Rewizyjnej. LGD będzie też przekazywać niezbędne informacje do instytucji nadzorujących wydatkowanie środków PS WPR i EFS+ (przede wszystkim UMWZ). Dane do monitoringu będą podobnie, jak obecnie, gromadzone od beneficjentów, grantobiorców i partnerów LGD. Zakres monitorowanych danych obejmie przede wszystkim postęp rzeczowy i finansowy LSR, ewentualne trudności i odstępstwa od planu oraz wartość dodaną podejścia LEADER. Pomiary będą prowadzone na bieżąco, zgodnie z wytycznymi instytucji zewnętrznych i obowiązkami wynikającymi z umowy o sposobie i warunkach realizacji LSR.

Proces ewaluacji może odbywać się w formie ewaluacji wewnętrznej i zewnętrznej. **Ewaluacja wewnętrzna** będzie przeprowadzana co roku, na początku każdego roku kalendarzowego przez LGD. Będzie ona miała charakter ćwiczeń analityczno-refleksyjnych, których celem będzie bieżąca analiza procesu wdrażania i jego efektów oraz zmian w otoczeniu LSR, tak, by lepiej rozumieć osiągnięte rezultaty i umieć z wyprzedzeniem oszacować, w jakim stopniu zbliżają się one do osiągnięcia celów. Ewaluacja wewnętrzna będzie stanowić uzupełnienie monitoringu o konieczną interpretację (identyfikację przyczyn ewentualnych problemów), ocenę i rekomendacje działań. Zostanie ona zrealizowana w oparciu o **warsztat refleksyjny** z udziałem pracowników Biura LGD, członków Zarządu i Rady LGD. Do udziału w warsztatach mogą zostać zaproszeni także przedstawiciele beneficjentów, samorządu województwa lub innych LGD.

Ewaluacja zewnętrzna może zostać zlecona w okresie realizacji LSR (do końca 2029 r.) zewnętrznemu podmiotowi, o ile taka konieczność zostanie wskazana w wytycznych lub LGD uzna, że cenne byłoby spojrzenie osoby spoza partnerstwa.

Wyniki ewaluacji będą dla LGD narzędziem do wprowadzania ewentualnych korekt w zakresie skuteczności działań:

- w osiąganiu założonych celów zgodnie z harmonogramem realizacji wskaźników założonym w LSR,
- w realizacji tych założeń zgodnie z wymogami dokumentów zewnętrznych, w szczególności umowy o warunkach i sposobie realizacji LSR,
- w zaangażowaniu społeczności lokalnej w realizację założeń LSR, stanowiącej dowód na przyjęcie prawidłowych obszarów interwencji, wyznaczenie celów zgodnych z potrzebami oraz prowadzenie odpowiednio intensywnych działań komunikacyjnych,
- w uzyskiwaniu trwałych efektów na obszarze LSR, jako dowód na wybór odpowiednich projektów i przyjęcie prawidłowych kryteriów w ramach poszczególnych przedsięwzięć.

Rekomendacje zawarte w raportach ewaluacyjnych będą podstawą do **aktualizacji LSR**.

Uwagi zgłoszone w procesie konsultacji społecznych: członkowie organów LGD CIW wnioskowali, by sporządzać okresowe raporty zawierające efekty realizacji LSR, postęp w wydatkowaniu środków na działalność bieżącą stowarzyszenia oraz informacje o trwających i zakończonych projektach i działaniach. Zgłoszono pomysł, by raporty były przedstawiane na Walnych Zebraniach członków LGD CIW i podawane do publicznej wiadomości poprzez zamieszczenie na stronie internetowej. Organem odpowiedzialnym za prowadzenie monitoringu przy współpracy z Biurem LGD CIW będzie Komisja Rewizyjna. Dodatkowo osoby młode zgłosiły propozycję aby dane niezbędne do monitoringu i ewaluacji mogły być pozyskiwane przez LGD od beneficjentów w formie elektronicznej.

Wykaz wykorzystanej literatury:

1. Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027
2. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
3. Plan Strategiczny Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027
4. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Resko na lata 2021-2031
5. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Radowo Małe na lata 2019-2023
6. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Węgorzyno na lata 2021-2027
7. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Łobeskim na lata 2021 2025
8. Strategia Rozwoju dla Gminy Dobra na lata 2017-2026
9. Strategia Rozwoju Gminy Łobez na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2035
10. Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Radowo Małe na lata 2020-2030
11. Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030
12. Strategia terytorialna Partnerstwa Strefy Centralnej z 2021 roku
13. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030

Załącznik nr 1 do LSR – Cele i przedsięwzięcia:

Cel LSR:	Przedsięwzięcia w ramach celu:	Budżet w EUR	Grupy docelowe:	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja)
1. Poprawa jakości życia osób młodych na obszarze LSR do 2029 r.	1.1 Usługi dla młodych	300.000	sektor gospodarczy (osoby podejmujące i osoby/podmioty prowadzące już działalność gospodarczą)	konkurs, animacja
	1.2 Przestrzenie sprzyjające włączeniu społecznemu	150.000	sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe) i sektor publiczny (przede wszystkim instytucje kultury i podmioty działające w sferze włączenia społecznego)	projekt grantowy, operacja własna, animacja
2. Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej obszaru LSR do 2029 r.	2.1 Usługi turystyczne i rekreacyjne z poszanowaniem środowiska	250.000	sektor gospodarczy (osoby podejmujące i osoby/podmioty prowadzące już działalność gospodarczą)	konkurs, animacja
	2.2 Infrastruktura turystyczna i rekreacyjna	450.000	sektor publiczny i sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe)	konkurs, projekt grantowy, animacja
	2.3 Wykorzystanie zasobów lokalnych obszaru LSR	100.000	sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe)	projekt grantowy, operacja własna, animacja
3. Włączenie społeczne mieszkańców obszaru LSR do 2029 r.	3.1 Wsparcie aktywnej integracji mieszkańców	961.511,86	osoby biernie zawodowo i osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz ich rodziny i otoczenie.	projekt grantowy (zgodnie z SzOP), animacja

***Budżet w przedsięwzięciu 3.1 stanowi 100% i uwzględnia koszty wdrażania, animacji i zarządzania oraz wkład własny (5%) i wkład krajowy z budżetu państwa (10%).**

Załącznik nr 2 do LSR – Plan działania:

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
C.1.	Poprawa jakości życia osób młodych na obszarze LSR do 2029 r.													
Przedsięwzięcie P. 1.1 Usługi dla młodych	Liczba wspartych operacji z zakresu rozwoju przedsiębiorczości	0 sztuk	0,00%	0 sztuk	0,00%	2 sztuki	33,33%	4 sztuki	66,66%	6 sztuk	100,00%	6 sztuk	100,00%	PS WPR
Przedsięwzięcie P.1.2 Przestrzenie sprzyjające włączeniu społecznemu	Liczba wspartych operacji z zakresu włączenia społecznego mieszkańców, w tym osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin.	0 sztuk	0,00%	0 sztuk	0,00%	0 sztuk	0,00%	6 sztuk	50,00%	6 sztuk	50,00%	12 sztuk	100,00%	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.1	R.41PR łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR	0 osób	-	0 osób	-	0 osób	-	2000 osób	-	3000 osób	-	5000 osób	-	PS WPR

Wskaźnik rezultatu W.1.2	R.37 <u>Wzrost</u> gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR.	0 sztuk	-	0 sztuk	-	0 sztuk	-	0 sztuk	-	4 sztuki	-	4 sztuki	-	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.3	R.39 <u>Rozwój gospodarki wiejskiej</u> : liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR.	0 sztuk	-	0 sztuk	-	0 sztuk	-	0 sztuk	-	2 sztuki	-	2 sztuki	-	PS WPR
C.2.	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej obszaru LSR do 2029 r.													
Przedsięwzięcie P.2.1 Usługi turystyczne i rekreacyjne z poszanowaniem środowiska	Liczba wspartych operacji z zakresu rozwoju przedsiębiorczości	0 sztuk	0,00%	0 sztuk	0,00%	0 sztuk	0,00%	3 sztuki	50,00%	5 sztuk	83,33%	6 sztuk	100,00%	PS WPR

Przedsięwzięcie P.2.2 Infrastruktura turystyczna i rekreacyjna	Liczba wspartych operacji z zakresu infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	0 sztuk	0,00%	0 sztuk	0,00%	2 sztuki	20,00%	4 sztuki	40,00%	6 sztuk	60,00%	10 sztuk	100,00%	PS WPR
Przedsięwzięcie P.2.3 Wykorzystanie zasobów lokalnych obszaru LSR	Liczba wspartych inicjatyw z zakresu wykorzystania lokalnych zasobów	0 sztuk	0,00%	0 sztuk	0,00%	0 sztuk	0,00%	4 sztuki	50,00%	4 sztuki	50,00%	8 sztuk	100,00%	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.2.1	R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR	0 osób	-	0 osób	-	0 osób	-	5000 osób	-	10000 osób	-	15000 osób	-	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.2.2	R.37 <u>Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich</u> : nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR.	0 sztuk	-	0 sztuk	-	0 sztuk	-	0 sztuk	-	4 sztuki	-	4 sztuki	-	PS WPR

Wskaźnik rezultatu W.2.3	R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR.	0 sztuk	-	0 sztuk	-	0 sztuk	-	0 sztuk	-	2 sztuki	-	2 sztuki	-	PS WPR
C.3	Włączenie społeczne mieszkańców obszaru LSR do 2029 r.													
Przedsięwzięcie P.3.1 Wsparcie aktywnej integracji mieszkańców	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem (WLKWK-EECO02)	0 osób	0,00%	0 osób	0,00%	0 osób	0,00%	36 osób	40,00%	72 osoby	80,00%	90 osób	100,00%	FEW
	Liczba Biernych zawodowo objętych wsparciem w programie (WLWK-EECO04)	0 osób	0,00%	0 osób	0,00%	0 osób	0,00%	20 osób	40,00%	40 osób	80,00%	52 osoby	100,00%	FEW
Wskaźnik rezultatu W.3.1	EECR03 Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	0 osób	-	0 osób	-	0 osób	-	14 osób	-	28 osób	-	35 osób	-	FEW
Wskaźnik rezultatu W.3.2	EECR01 Liczba osób poszukujących pracy po opuszczeniu programu	0 osób	-	0 osób	-	0 osób	-	7 osób	-	14 osób	-	18 osób	-	FEW

Wskaźnik rezultatu W.3.3	EECR04 Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	0 osób	-	0 osób	-	0 osób	-	8 osób	-	16 osób	-	21 osób	-	FEW
--------------------------	--	--------	---	--------	---	--------	---	--------	---	---------	---	---------	---	-----

Załącznik nr 3 do LSR – Budżet LSR:

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/ Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR	EFS+*	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	1.250.000,00	0	653.828,07	1.903.828,07
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	312.500,00	0	163.457,01	475.957,01
RAZEM	1.562.500,00	0	817.285,08	2.379.785,08

**) Budżet EFS+ dostępny dla LGD będzie wyższy o wartość wkładu krajowego.*

Załącznik nr 4 do LSR – Plan wykorzystania budżetu LSR:

fundusz	Środki zakontraktowane (w euro) do:													
	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029	
	kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzyst . budżetu LSR	kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzyst . budżetu LSR	kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzy st. budżetu LSR	kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzyst . budżetu LSR	kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzy st. budżetu LSR	kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzys t. budżetu LSR	kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzy st. budżetu LSR
EFRRO W	0	0	250.000	20%	500.000	40%	750.000	60%	1.000.000	80%	1.125.000	90%	1.250.000,00	100%
EFS+*	0	0	0	0			292.299	40%	292.299	40%	584.599	80%	730.749,02	100%
RAZEM	0	0	250.000	12%			1.042.299	52%	1.292.299	65%	1.709.599	86%	1.980.749,02	100%

*) Budżet EFS+ został powiększony o 10% (wkład krajowy).